

Teatis nr

Sisukord

Lehekül

IV Teave

TEAVE EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDELT JA ORGANITELT

Ühelt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide ning teiselt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide vahel sõlmitud partnerluslepingu alusel moodustatud Parlamentaarne Ühisassamblee

14. istungiärk peeti 19.–22. novembri 2007 Kigali (Rwanda).

2008/C 58/01

Esmaspäeva, 19. novembri 2007 istungi protokoll

Pidulik avaistung	1
Parlamentaarse ühisassamblee istung	1
1. Parlamentaarse ühisassamblee koosseis	1
2. Mitteparlamentaarse esindajate akrediteerimine	1
3. Asendusliikmed	1
4. Päevakorra projekti kinnitamine (AKV-EL/100.185)	2
5. AKV-ELi parlamentaarse ühisassamblee 13. istungi protokollide kinnitamine (ELT C 254, 26.10.2007)	2
6. Kiireloomuline küsimus nr 1: Loodusõnnetused AKV riikides — Valmisolekule suunatud (EAFi vahendid) ja abile suunatud (ECHO vahendid) ELi rahastamine	2
7. Majandusarengu-, rahandus- ja kaubanduskomisjon	2
8. Olukord Somaalias	2

2008/C 58/02

Teisipäeva, 20. Novembri 2007 istungi protokoll

1. Asendusliikmed	3
2. Sotsiaal- ja keskkonnakomisjon	3
3. 10. EAFi riiklikud ja piirkondlikud strateegiadokumendid: Arutelu (resolutsiooni vastu võtmata)	3
4. Kiireloomuline küsimus nr 2: Olukord Kongo Demokraatlikus Vabariigis, eelkõige riigi idaosas, ja selle mõju piirkonnale	3
5. Euroopa Liidu ja Aafrika strateegia ning ELi ja Aafrika tippkohtumine: Arutelu (resolutsiooni vastu võtmata)	3

2008/C 58/03

Kolmapäeva, 21. novembri 2007 istungi protokoll

1. Asendusliikmed	4
2. Esmaspäeva, 19. novembri ja teisipäeva, 20. novembri hommiku protokollki kinnitamine	4
3. Majandus- ja sotsiaalpartnerite aruanne Ränne ja areng — Võimalused ja väljakutsed	4
4. Poliitikakomisjon	4
5. Muudetud Cotonou lepingu ratifitseerimine ja võimalikud esialgse rahastamise meetmed: Arutelu (resolutsiooni vastu võtmata)	4
6. Kokkuvõtted seminaridest	4
7. Kigali deklaratsioon kaubanduse kohta: Majanduskoostöö lepingute ja Doha lepingu hetkeolukord	4
8. Kaubanduse, tööstuse, tööhõive ja turismi asepeaministri, kõrgeaulise Misa Telefoni (Samoa), AKV nõukogu tegevesimehe avaldus	4
9. Nõukogu eesistujariigi välisasjade riigisekretäri João Cravinho (Portugal) ettekanne	5
10. Küsimused nõukogule	5
11. Arutelu nõukoguga	5
12. Küsimused komisjonile	5

2008/C 58/04

Neljapäeva, 22. novemri 2007 istungi protokoll

1.	Asendusliikmed	7
2.	Kolmapäeva, 21. novembri 2007. a istungi protokollki kinnitamine	7
3.	Komisjoni arengu ja humanitaarabi voliniku Louis Micheli sõnavõtt	7
4.	Komisjoni tegevus seoses AKV-ELi parlamentaarse ühisassamblee 13. istungil Wiesbadenis (Saksamaa) vastu võetud resolutsioonidega	7
5.	Arutelu komisjoniga	7
6.	Kolme alalise komisjoni raportites toodud resolutsiooni ettepanekute hääletamine	7
7.	Edasilükkamatute resolutsiooni ettepanekute hääletamine	7
8.	Kaubandust käsitleva Kigali deklaratsiooni kinnitamine	8
9.	Muud küsimused	8
10.	AKV-ELi parlamentaarse ühisassamblee 15. istungjärgu toimumise kuupäev ja koht.	8
I lisa	Parlamentaarset ühisassamblee liikmete tähestikuline nimekiri	9
II lisa	19.–22. novembril Kigalis (Rwandas) toimunud istungjärgul kohalviibinute nimekiri	13
III lisa	Esmaspäeva, 19. novembri 2007 istungi lisa	17
IV lisa	Vastu võetud resolutsioonid	18
	— Resolutsioon valimiste ja valimisprotsesside kohta AKV ja ELi riikides	18
	— Resolutsioon välismaiste otseinvesteeringute mõju kohta Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidele	26
	— Resolutsioon juurdepääsu kohta tervishoiuteenustele ja ravimitele, keskendudes eelkõige tähelepanuta jäetud haigustele	29
	— Resolutsioon loodusõnnetuste kohta AKV riikides — Valmisolekule suunatud (EAFi vahendid) ja abile suunatud (ECHO vahendid) ELi rahastamine (AKV-EL/100.173/07/lõplik)	35
	— Resolutsioon olukorra kohta Kongo Demokraatlikus Vabariigis, eelkõige riigi idaosas, ja selle mõju kohta piirkonnale	40
V lisa	Kigali deklaratsioon arengusõbralike majanduspartnerluslepingute kohta	44

IV

(Teave)

TEAVE EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDELT JA ORGANITELT

ÜHELT POOLT AAFRIKA, KARIIBI MERE JA VAIKSE OOKAANI PIIRKONNA RIIKIDE NING TEISELT POOLT EUROOPA ÜHENDUSE JA SELLE LIIKMESRIIKIDE VAHEL SÕLMITUD PARTNERLUSLEPINGU ALUSEL MOODUSTATUD PARLAMENTAARNE ÜHISASSAMBLEE

KIGALI*(Rwanda)*

ESMASPÄEVA, 19. NOVEMBRI 2007 ISTUNGI PROTOKOLL

*(2008/C 58/01)**(Istung avati kell 11.08)***Pidulik avaistung**

Assamblee ees astusid üles:

Kõrgeauline tseremooniameister Gedeon Kayinamura, senati eesistuja dr Vincent Biruta, AKV-ELi parlamentaarse ühisassamblee kaasesimees René Radembino-Coniquet, AKV-ELi parlamentaarse ühisassamblee kaasesimees Glenys Kinnock ja Rwanda Vabariigi president Paul Kagame.

(Istung katkestati kell 12.12 ja seda jätkati kell 15.15)

KOOSOLEKU JUHATAJA: hr RADEMBINO-CONIQUET

*Kaasesimees***Parlamentaarse ühisassamblee istung**

Kaasesimees tervitas kõiki osalejaid.

1. Parlamentaarse ühisassamblee koosseis

Kaasesimees teatas, et parlamentaarse ühisassamblee liikmete nimekiri pannakse protokollis juurde lisana sellisel kujul, nagu

AKV riikide ametivõimud ja Euroopa Parlamendi president selle edastasid.

2. Mitteparlamentaarse esindajate akrediteerimine

Kaasesimees teatas AKV riikide ametivõimude saadetud mitteparlamentaarse esindajate nimekirjast. Kooskõlas partnerluslepingu artikli 17 lõikega 1 ja parlamentaarse ühisassamblee kodukorra artikliga 1 tegi kaasesimees ettepaneku, et nimetatud esindajad tuleks akrediteerida ning nende nimed kanda protokollis lisasse.

Parlamentaarse ühisassamblee nõustus sellega.

3. Asendusliikmed

Kaasesimees teatas järgmistest asendusliikmetest: Attard-Montalto (asendas Ferreirat), Battilocchio (asendas McAvanit), Berman (asendas Arifi), Czarnecki (asendas Aylwardi), Hutchinson (asendas Rosatit), Klass (asendas Gauberti), Leinen (asendas Zanit), Maldeikis (asendas Zilet), Morgantini (asendas Holmi), Neris (asendas Bullmanni) ja Zapalowski (asendas Bielani).

4. Päevakorra projekti kinnitamine (AKV-EL/100.185)

Sõnavõtjad: Assarid (Mali)

Päevakorra projekt kinnitati käesolevas protokollis toodud kujul.

Kaasesimees andis ülevaate praktilistest sammudest seoses seminaride korraldamisega.

Pr Kinnockil paluti tutvustada pühapäeva, 18. novembri juhatuse koosoleku otsuseid:

- anda alalistele komisjonidele luba järgmiste raportite koostamiseks:
  - Poliitikakomisjon: tsiviiliskute kaitsmine ÜRO ja piirkondlike organisatsioonide rahuvalveoperatsioonide ajal;
  - Majandusarengu-, rahandus- ja kaubanduskomisjon: abi mõjus ja ametliku arenguabi definitsioon;
  - Sotsiaal- ja keskkonnakomisjon: aruanne laste töö mõju kohta ja meetmed selle probleemi vastu võitlemiseks;
- anda majandusarengu-, rahandus- ja kaubanduskomisjonele luba alustada AKV riikide piirkondlike strateegiadokumentide analüüsimist;
- anda luba parlamentaarse ühisassamblee piirkondliku kohtumise korraldamiseks Namiibias Windhoekis, kus osaleksid 15 Lõuna-Aafrika Arengunõukogu liikmetest parlamentaarse ühisassamblee liiget, 15 parlamendiliiget ja mõlemad kaasesimehed ja mille eel toimuks Seišellide tuunikalatööstuse kohta andmete kogumise külastus;
- moodustada Kigali kaubandusdeklaratsiooni arutamiseks teabematerjalide koostamise rühm, kuhu kuuluks üks esindaja kõigist viiest poliitilisest rühmitusest ja viiest AKV piirkonnast ning mõlemad kaasesimehed. Heakskiitmise korral kinnitatakse see konsensuse alusel pärast 22. novembri hääletusi.

Kaasesimees andis ülevaate nädala seltskondlikest sündmustest. Samuti selgitas ta üksikasjalikumalt sõnavõttudeks ettenähtud aja jaotamist.

Sõnavõtjad: Assarid (Mali)

Kaasesimees teatas järgmistest tähtaegadest:

- muudatusettepanekud alaliste komisjonide raportites toodud resolutsiooni ettepanekute kohta: esmaspäev, 19. november kell 18.00;
- muudatusettepanekud kompromissresolutsiooni ettepanekute kohta, mis pannakse hääletusele: Teisipäev, 20. november kell 15.00
- küsimused hääletusmeetodite kohta: Kolmapäev, 21. november kell 18.00, kirjalikult.

5. AKV-ELi parlamentaarse ühisassamblee 13. istungi protokollide kinnitamine (ELT C 254, 26.10.2007)

Sõnavõtjad: Baldeh (Gambia)

Otsus: Baldehi (Gambia) kohalolek võeti teadmiseks.

Protokoll kinnitati.

6. Kiireloomuline küsimus nr 1: Loodusõnnetused AKV riikides — Valmisolekule suunatud (EAFi vahendid) ja abile suunatud (ECHO vahendid) ELi rahastamine

Kaasesimees tutvustas teemat.

Sõnavõtjad: Berend, Assarid (Mali), Grabowska, Humphrey (Barbados), Hall, William (Seišellid), Irujo Amezaga, Nzomukunda (Burundi), Bowis, Toga (Etiopia), Berman, Miguel (Mosambiik), Neris, Mugambe (Uganda), Tapsoba (Burkina Faso), Reid (Jamaica), Jimenez (Dominikaani Vabariik), Cheron (Haiti), Ramotar (Guyana), Deerpalsing (Mauritius) ja Baum (Euroopa Komisjon).

7. Timothy Harrise (Saint Kitts ja Nevis) ning Astrid Lullingi raport välismaiste otseinvesteeringute mõju kohta Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidele (AKV-EL/100.126/07/lõplik)

Majandusarengu-, rahandus- ja kaubanduskomisjon

Pr Lulling ja hr Sebetela (Botswana), kes asendas hr Harrist (St Kitts ja Nevis), tutvustasid peamisi majandusarengu-, rahandus- ja kaubanduskomisjoni poolt laupäeval, 17. novembril vastuvõetud ettepanekuid.

Sõnavõtjad: Berend, Issoufou (Niger), Assarid (Mali), Hutchinson, William (Seišellid), Schmidt, Amon-Ago (Côte d'Ivoire), Irujo Amezaga, Danata (Kamerun), Klass, Waziri (Nigeeria) ja Baum (Euroopa Komisjon).

Pr Lulling ja hr Sebetela (Botswana) vastasid arutelu käigus tõstatatud küsimustele.

8. Olukord Somaalias

Arutelu (resolutsiooni vastu võtmata)

Kaasesimees tutvustas teemat.

Sõnavõtjad: Assarid (Mali), Bowis, Abdi Said (Djibouti), Hutchinson, Kahende (Kenya), Aubert, Mugambe (Uganda), Nair (Eritrea), Toga (Etiopia) ja Baum (Euroopa Komisjon)

(Istung lõppes kl 18.25)

René RADEMBINO-CONIQUET ja
Glenys KINNOCK
Kaasesimehed

Sir John KAPUTIN ja
Dietmar NICKEL
Kaaspeasekretärid

TEISIPÄEVA, 20. NOVEMBRI 2007 ISTUNGI PROTOKOLL

(2008/C 58/02)

(Istung avati kell 9.20)

KOOSOLEKU JUHATAJA: hr RADEMBINO-CONIQUET

Kaasesimees

Kaasesimees tuletas liikmetele meelde, et tähtaeg hääletusmeetoditega seotud taotluste esitamiseks oli kolmapäeval, 21. novembril 2007. a kell 18.00.

1. Asendusliikmed

Kaasesimees teatas järgmistest asendusliikmetest: Attard-Montalto (for Ferreira), Battilocchio (for McAvan), Berman (for Arif), Czarnecki (for Aylward), Hutchinson (for Rosati), Klafß (for Gaubert), Leinen (for Zani), Maldeikis (for Zile), Neris (for Bullmann) and Zapalowski (for Bielan).

2. Martin Magga (Saalomoni saared) ja John Bowise raport — Tervishoiu ja ravimite kättesaadavus, pidades erilisel silmas tähelepanuta jäetud haigusi (AKV-EL/100.083/07/lõplik)**Sotsiaal- ja keskkonnakomisjon**

Hr Bowis tutvustas raportit.

Sõnavõtjad: Mitchell, Thwala (Svaasimaa), Jardim Fernandes, Assarid (Mali), Aubert, Novak, Sithole (Mosambiik), Agnoletto, Issoufou (Niger), Roithova, William (Seišellid), Haug, Cashman, Sall (Senegal), Bie Bongenge (Kongo DV), Lahai (Sierra Leone) ja Baum (Euroopa Komisjon).

Hr Bowis tegi arutelust kokkuvõtte.

3. 10. EAFi riiklikud ja piirkondlikud strateegiadokumendid: Arutelu (resolutsiooni vastu võtmata)

Sõnavõtjad: kaasesimees Kinnock, Thwala (Svaasimaa), Assarid (Mali), Carlotti, Mafura (Lesotho), Said (Djibouti), Sall (Senegal), William (Seišellid), Sebetela (Botswana) ja Baum (Euroopa Komisjon).

4. Küireloomuline küsimus nr 2: Olukord Kongo Demokraatlikus Vabariigis, eelkõige riigi idaosas, ja selle mõju piirkonnale

Sõnavõtjad: Schröder, Issoufou (Niger), Hutchinson, Bounkoulou (Kongo Vabariik), Van Hecke, Baah (Ghana), Aubert, Berend, Carlotti, Polisi (Rwanda), de Sousa (Angola), Lutundula (Kongo DV) ja Baum (Euroopa Komisjon).

5. Euroopa Liidu ja Aafrika strateegia ning ELi ja Aafrika tippkohtumine: Arutelu (resolutsiooni vastu võtmata)

Sõnavõtjad: Baum (Euroopa Komisjon), Martens, Deerpalsing (Mauritius), Hutchinson, Assarid (Mali), Mafura (Lesotho), O. Schmidt, Sall (Senegal), Toga (Etiopia), Berman, Amou-Ago (Côte d'Ivoire), Zimmer, Yaw Baah (Ghana), Lutundula (Kongo DV), Wieland, Abdou (Niger) ja Jardim Fernandes.

(Istung lõppes kl 12.45)

René RADEMBINO-CONIQUET ja
Glenys KINNOCK
Kaasesimehed

Sir John KAPUTIN ja
Dietmar NICKEL
Kaaspeasekretärid

KOLMAPÄEVA, 21. NOVEMBRI 2007 ISTUNGI PROTOKOLL

(2008/C 58/03)

(Istung avati kell 9.14)

KOOSOLEKU JUHATAJA: Pr KINNOCK

Kaasesimees

1. Asendusliikmed

Kaasesimees teatas järgmistest asendusliikmetest: Attard-Montalto (asendas Ferreirat), Berman (asendas Arifi), Czarnecki (asendas Aylwardi), García Margallo y Marfil (asendas López-Istúriz White'i), Hutchinson (asendas Rosatit), Klaß (asendas Gauberti), Leinen (asendas Zanit), Maldeikis (asendas Zilet), Neris (asendas Bullmanni) ja Pomés Ruiz (for Coelho).

2. Esmaspäeva, 19. novembri ja teisipäeva, 20. novembri hommiku protokoll kinnitamine

Protokoll kinnitati.

3. Majandus- ja sotsiaalpartnerite aruanne Ränne ja areng — Võimalused ja väljakutsed

AKV-ELi järelmeetmete komisjoni esimees hr Dantin tutvustas aruande projekti „Ränne ja areng — võimalused ja väljakutsed”.

Sõnavõtjad: Thwala (Svaasimaa), Attard-Montalto, Sall (Senegal), Ramotar (Guyana), Darbo (Tšaad) ja Thomas (St Kitts ja Nevis).

Hr Dantin vastas küsimustele.

4. Betty Amongi (Uganda) ja Miguel Angel Martínez Martínezi raport — Valimised ja valimisprotsess AKV ja ELi riikides (AKV-EL /100.123/07lõplik)**Poliitikakomisjon**

Pr Amongi (Uganda) ja hr Martínez Martínez tutvustasid raportit.

Sõnavõtjad: Kaczmarek, Atcha (Togo), Assarid (Mali), Aubert, Ramotar (Guyana), Amon-Ago (Côte d'Ivoire), Carlotti, Kambayi-Cimbumbu (Kongo DV), Baah (Ghana), Zimmer, Sithole (Mosambiik), Wieland, Jöns, Kollie (Libeeria) ja Hall.

Hr Baum (Euroopa Komisjon) vastas küsimustele.

Pr Amongi (Uganda) ja hr Martínez Martínez tegid arutelust kokkuvõtte.

5. Muudetud Cotonou lepingu ratifitseerimine ja võimalikud esialgse rahastamise meetmed: Arutelu (resolutsiooni vastu võtmata)

Hr Petit (Euroopa Komisjon) tegi komisjoni nimel avalduse.

Sõnavõtjad: Carlotti, Assarid (Mali), Mafura (Lesotho), Said (Djibouti), William (Seišellid) ja Sebetela (Botswana).

6. Kokkuvõtted seminaridest

— Ould Guelaye (Mauritaania): Gacaca kohtute keskne roll Rwanda lepitusprotsessis.

— John Bowis: tervishoid rõhuasetusega vaktsineerimisprojektidele;

— L. B. Sebetela (Botswana): turism ja vaesuse vähendamine Rwandas

Sõnavõtjad: Assarid (Mali), Deerpalsing (Mauritius), Sbarbati, Hutchinson, Gahler ja Carlotti.

7. Kigali deklaratsioon kaubanduse kohta: Majanduskoostöö lepingute ja Doha lepingu hetkeolukord

Sõnavõtjad: Gahler, Carlotti, Bah (Mali), Lehideux, Humphrey (Barbados), Schmidt, William (Seišellid), Agnoletto, Baah (Ghana), Deva, Deerpalsing (Mauritius), Hutchinson, Ernesto (Mosambiik), Amongi (Uganda), Neris, Danata (Kamerun), Mitchell, Sebetela (Botswana), Martínez Martínez, Amon-Ago (Côte d'Ivoire) ja Rasmussen (Cooki saared).

Hr Petit (Euroopa Komisjon) vastas küsimustele.

(Istung katkestati kell 13.15 ja seda jätkati kell 15.22)

8. Kaubanduse, tööstuse, tööhõive ja turismi asepeaministri, kõrgealuse Misa Telefoni (Samoa), AKV nõukogu tegevsesimehe avaldus

Hr Telefoni tegi avalduse AKV nõukogu nimel.

9. Nõukogu eesistujariigi välisasjade riigisekretäri João Cravinho (Portugal) ettekanne

Hr Cravinho tegi avalduse Euroopa Liidu Nõukogu nimel.

10. Küsimused nõukogule

AKV nõukogule esitati kaks küsimust.

Hr Telefoni vastas järgmistele küsimustele, kusjuures küsimusele nr 2 järgnes täiendav küsimus:

küsimus nr 2 hr Fernandeselt (pr Carlotti asendaja) parlamentide osalemise kohta riikide strateegiadokumentide koostamisel ja järelevalves;

küsimus nr 1 hr Williamilt (Seišellid) AKV rühma piirkondliku dialoogi kohta.

Euroopa Liidu Nõukogule esitati 26 küsimust.

Hr Cravinho vastas järgmistele küsimustele ja täiendavatele küsimustele, millest osale vastas ka hr Telefoni:

küsimus nr 10 hr Pomés Ruizilt (hr Mitchell'i asendaja) liikmesriikide ja abi mõjususe kohta;

küsimus nr 12 pr Zimmerilt AKV riikide võlgade kustutamise meetmete kohta;

küsimus nr 19 hr Agnolettolt TRIPS+ lepingute ja majanduspartnerluslepingute kohta;

küsimus nr 20 hr Williamilt (Seišellid) selle kohta, kuidas vältida kaubandussidemete katkemist ELi ja AKV riikide vahel;

küsimus nr 21 hr Tapsobalt (Burkina Faso) majanduspartnerluslepingute kohta;

küsimus nr 22 hr Martínez Martínezilt (Borrell Fontellesi asendaja) majanduspartnerluslepingute kohta;

küsimus nr 23 hr Lehideux'lt ja küsimus nr 24 pr Deerpalsingilt (Mauritius) suhkruprotokolli denonsseerimise kohta ELi poolt;

küsimus nr 3 hr Martínez Martínezilt 2007. aasta detsembris toimunud Euroopa Liidu ja Aafrika tippkohtumise kohta;

küsimus nr 6 hr Fernandesilt ja küsimus nr 7 hr Sithole'ilt (Lõuna-Aafrika) ELi ja Aafrika tippkohtumise kohta;

küsimus nr 15 hr Bowiselt Aafrika ja kliimamuutuse kohta;

küsimus nr 27 hr Van Heckelt Togo kohta;

küsimus nr 28 hr Cashmanilt geide, lesbide, bi- ja transseksuaalide tagakiusamise kohta Ugandas;

Küsimus nr 8 pr Van Lanckerilt tervishoiu kohta; vaatamata pr Morgantini puudumisele käsitleti ka tema küsimust seksuaal- ja soojätkamishügieeni ning sellega seotud õiguste kohta.

Järgmiste küsimuste puhul ei esitatud täiendavaid küsimusi:

küsimus nr 5 hr Fernandeselt (pr Carlotti asendaja) AKV-EÜ koostöö rahastamise kohta alates 2008. a jaanuarist;

küsimus nr 9 pr Neriselt valitsuse ülesehituse kohta;

küsimus nr 25 hr Fernandeselt (pr Gomesi asendaja) Angola kohta;

küsimus nr 26 pr Aubert'lt Kongo DV kohta;

küsimus nr 4 hr Ciré Sallilt (Senegal) võõrtöötajate osaluse arendamise ja korraldamise kohta;

küsimus nr 14 hr Bermanilt hea valitsemistava ja ebakindlate riikide kohta.

Küsimuste nr 11, 13, 16, 17 ja 18 autorid ei viibinud kohal.

11. Arutelu nõukoguga

Sõnavõtjad: Deerpalsing (Mauritius), William (Seišellid), Sebetela (Botswana), Telefoni (AKV nõukogu) ja Cravinho (Euroopa Liidu Nõukogu).

12. Küsimused komisjonile

Komisjonile esitati 33 küsimust.

Komisjon oli küsimustele vastanud kirjalikult. Hr Micheli eemalviibimise tõttu vastas hr Petit suuliselt järgmiste isikute täiendavatele küsimustele:

küsimusele nr 12 pr Van Lanckerilt tervishoiu kohta, küsimusele nr 11 hr Borrell Fontelles'lt tervishoiu ja põhihariduse kui kesksete valdkondade kohta ja küsimusele nr 26 pr Scheelelt komisjoni kulutuste kohta tervishoiule ja haridusele kümnenda Euroopa Arengufondi raames vastati samuti nende autorite eemalviibimisel;

küsimus nr 5 pr Zimmerilt (pr Morgantini asendaja) ELi-Aafrika strateegia kohta;

küsimus nr 25 pr Hallilt keskkonnasäästlikkuse kohta;

küsimus nr 22 pr Deerpalsingilt (Mauritius) AKV/ELi suhkruprotokolli ja majanduspartnerluslepingute kohta;

küsimus nr 23 hr Lehideux'lt suhkruprotokolli lõpetamise kohta ELi poolt;

küsimus nr 24 hr Mitchellilt maaomandi, omandiõiguse ja arenduse kohta;

küsimus nr 29 pr Aubert'lt Kongo DV kohta;

küsimus nr 30 hr O. Schmidtilt Dawit Isaaki/Eritrea kohta;

küsimus nr 31 hr Van Heckelt Burundi kohta;

küsimus nr 32 hr Martínez Martínezilt suhete kohta Kuubaga.

Järgmiste küsimuste puhul ei esitatud täiendavaid küsimusi:

küsimus nr 16 pr Carlottilt riikide parlamentide osalemise kohta kümnenda EAFi kavandamisel;

küsimus nr 17 pr Zimmerilt parlamentaarse rolli kohta AKV riikide arengu rahastamise poliitikas;

Küsimus nr 1 hr Ciré Sallilt (Senegal) AKV-ELi koostöö kohta;

küsimus nr 6 hr Bowiselt Aafrika ja kliimamuutuse kohta;

küsimus nr 7 hr Bermanilt ebakindlate riikide kohta;

küsimus nr 8 hr Williamilt (Seišellid) AKV riikide erasektori juurdepääsu kohta ELi rahalistele vahenditele;

küsimus nr 13 pr Neriselt naistevastase vägivalda kohta;

küsimus nr 14 pr Jönsilt soolise võrdõiguslikkuse kohta;

küsimus nr 15 pr Gomesilt soolise võrdõiguslikkuse küsimuste kohta;

küsimus nr 21 hr Sitholelt (Lõuna-Aafrika) üleminekukorra — majanduspartnerluslepingute — kohta;

küsimus nr 33 hr Ramotarilt (Guyana) EÜ turujuurdepääsu pakkumise kohta seoses majanduspartnerluslepingute ja suhkruuga.

Küsimuste nr 2, 3, 4, 9, 10, 11, 18, 19, 20, 27 ja 28 autorid ei viibinud kohal.

Suulisi lisaküsimusi esitasid Assarid (Mali) ja William (Seišellid).

(Istung lõppes kl 18.55)

René RADEMBINO-CONIQUET ja
Glenys KINNOCK
Kaasesimehed

Sir John KAPUTIN ja
Dietmar NICKEL
Kaaspeasekretärid

NELJAPÄEVA, 22. NOVEMRI 2007 ISTUNGI PROTOKOLL

(2008/C 58/04)

(Istung avati kell 9.10)

KOOSOLEKU JUHATAJA: Pr KINNOCK

Kaasesimees

1. Asendusliikmed

Resolutsioon võeti ühehäälselt vastu.

Kaasesimees teatas järgmistest asendusliikmetest: Berman (asendas Arifi), Czarnecki (asendas Aylwardi), García Margallo y Marfil (asendas López-Istúriz White'i), Hutchinson (asendas Rosatit), Klauf (asendas Gauberti), Neris (asendas Bullmanni) ja Pomés Ruiz (asendas Coelhot).

— Raport otseste välisinvesteeringute mõju kohta Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidele (AKV-EL/100.126/07/lõplik) — majandusarengu-, rahandus- ja kaubanduskomisjon. Kaasraportöörid: Astrid Lulling ja Timothy Harris (Saint Kitts ja Nevis).

2. Kolmapäeva, 21. novembri 2007. a istungi protokoll kinnitamine

Muudatusettepanekud 1, 2, 3, 4, 5 ja 6 lükati tagasi. Resolutsioon võeti muudetud kujul vastu, viis liiget jäid erapooletuks.

Protokoll kinnitati.

— Raport tervishoiu ja ravimite kättesaadavuse kohta, pidades erilisel silmas tähelepanuta jäetud haigusi (AKV-EL/100.083/07/lõplik) — sotsiaal- ja keskkonnakomisjon. Kaasraportöörid: Martin Magga (Saalomoni Saared) ja John Bowis.

3. Komisjoni arengu ja humanitaarabi voliniku Louis Micheli sõnavõtt

Hr Michel tegi avalduse komisjoni nimel.

Eli kaasraportöör tegi kaks suulist muudatusettepanekut ja mõlemad võeti vastu. Muudatusettepanekud 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ja 8 võeti samuti vastu. Resolutsioon võeti muudetud kujul ühehäälselt vastu.

4. Komisjoni tegevus seoses AKV-ELi parlamentaarse ühisassamblee 13. istungil Wiesbadenis (Saksamaa) vastu võetud resolutsioonidega

Komisjoni liige viitas laiali jagatud dokumendile, milles on üksikasjalikult toodud komisjoni järeelmeetmed Wiesbadenis vastu võetud resolutsioonidele.

7. Edasilükkamatute resolutsiooni ettepanekute hääletamine**5. Arutelu komisjoniga**

Sõnavõtjad: Deerpalsing (Mauritius), Martens, Jiménez (Dominikaani Vabariik), Hutchinson, Thwalia (Svaasimaa), Schmidt O., Mporogomyi (Tansaania), Aubert, William (Seišellid), Bowis, Ramotar (Guyana), Lehideux, Sithole (Lõuna-Aafrika), Fernandes, Rodgers (Suriname), Berman, Thomas (St Kitts ja Nevis) ja Reid (Jamaica).

— Resolutsiooni kompromissettepanek loodusõnnetuste kohta AKV riikides: Valmisolekule suunatud (EAFi vahendid) ja abile suunatud (ECHO vahendid) ELi rahastamine (AKV-EL/100.173/07/komp.) — millega asendatakse resolutsioonid APP/100.161, APP/100.162, APP/100.163, APP/100.164, APP/100.165, APP/100.166.

Muudatusettepanekud 1 ja 2 võeti vastu. Resolutsioon võeti muudetud kujul ühehäälselt vastu.

Hr Michel vastas arutelu käigus tõstatatud küsimustele.

— Resolutsiooni kompromissettepanek olukorra kohta Kongo Demokraatlikus Vabariigis, eelkõige riigi idaosas, ja selle mõju kohta piirkonnale (AKV-EL/100.174/07/komp.) — millega asendatakse resolutsioonid APP 100.167, APP 100.168, APP 100.169, APP 100.170, APP 100.171 ja APP 100.172.

6. Kolme alalise komisjoni raportites toodud resolutsiooni ettepanekute hääletamine

— Raport valimiste ja valimisprotsessi kohta AKV ja ELi riikides — AKV-ELi poliitikakomisjon. Kaasraportöörid: Pr Betty Amongi (Uganda) ja Mr Miguel Ángel Martínez Martínez.

Tehti teatavaks resolutsiooni projekti ingliskeelse versiooni parandus. Resolutsioon võeti ühehäälselt vastu.

8. Kaubandust käsitleva Kigali deklaratsiooni kinnitamine

Kaasesimees Kinnock rõhutas kaubandust käsitleva Kigali deklaratsiooni vastuvõtmise tähtsust.

Assamblee kinnitas deklaratsiooni heakskiitmise teel.

Sõnavõtja: Berman

9. Muud küsimused

Hr Ould Guelaye (Mauritaania) tänas Rwanda ametivõime ja eelkõige president Kagamet ning Rwanda parlamenti külalislah-

kuse ning kõigi nende jõupingutuste eest parlamentaarse ühisassamblee 14. istungjärgu ja sellega kaasnevate ürituste korraldamisel Kigalis.

10. AKV-ELi parlamentaarse ühisassamblee 15. istungjärgu toimumise kuupäev ja koht.

Ühisassamblee 15. istungjärg toimum 17.–20. märtsil 2008. a Ljubljanas (Sloveenia).

(Istung lõpetati kell 11.10)

René RADEMBINO-CONIQUET ja
Glenys KINNOCK
Kaasesimehed

Sir John KAPUTIN ja
Dietmar NICKEL
KAASPEASEKRETÄRID

I LISA

PARLAMENTAARSE ÜHISASSAMBLEE LIIKMETE TÄHESTIKULINE NIMEKIRI

AKV esindajad

RADEMBINO-CONIQUET (GABON), kaasesimees
 BENIN (aseesimees)
 KAMERUN (aseesimees)
 EKVATORIAAL-GUINEA, (aseesimees)
 GHANA (aseesimees)
 JAMAICA (aseesimees)
 KENYA (aseesimees)
 NIUE (aseesimees)
 SEIŠELLID (aseesimees)
 SAALOMONI SAARED (aseesimees)
 SURINAME (aseesimees)
 SAMBIA (aseesimees)
 ZIMBABWE (aseesimees)

ANGOLA
 ANTIGUA JA BARBUDA
 BAHAMA
 BARBADOS
 BELIZE
 BOTSWANA
 BURKINA FASO
 BURUNDI
 ROHENEEMESAARED
 KESK-AAAFRIKA VABARIIK
 TŠAAD
 KOMOORID
 KONGO (Vabariik)
 KONGO (Demokraatlik Vabariik)
 COOKI SAARED
 CÔTE D'IVOIRE
 DJIBOUTI
 DOMINICA
 DOMINIKAANI VABARIIK
 ERITREA
 ETIOOPIA
 FIDŽI
 GAMBIA
 GRENADA
 GUINEA
 GUINEA-BISSAU
 GUYANA
 HAITI
 KIRIBATI

EP esindajad

KINNOCK, kaasesimees
 GAHLER (aseesimees)
 MANTOVANI (aseesimees)
 --- (aseesimees)
 CARLOTTI (aseesimees)
 MITCHELL (aseesimees)
 AUBERT (aseesimees)
 LULLING (aseesimees)
 BIELAN (aseesimees)
 POLFER (aseesimees)
 MARTÍNEZ MARTÍNEZ (aseesimees)
 BOWIS (aseesimees)
 GOUDIN (aseesimees)

AGNOLETTO
 ALLISTER
 ARIF
 AYLWARD
 BEREND
 BORRELL FONTELLES
 BULLMAN
 BUSK
 CALLANAN
 CASHMAN
 COELHO
 CORNILLET
 DEVA
 DILLEN
 DOMBROVSKIS
 FERNANDES
 FERREIRA
 GAUBERT
 GOMES
 GRABOWSKA
 GRÖNER
 GURMAI
 HALL
 HAUG
 HERRANZ GARCÍA
 HOLM
 JÖNS
 IRUJO AMEZAGA
 KACZMAREK

LESOTHO	KORHOLA
LIBEERIA	KOZLIK
MADAGASKAR	LANGENDRIES
MALAWI	LEHIDEUX
MALI	LÓPEZ-ISTÚRIZ WHITE
MARSHALLI SAARED (Vabariik)	LOUIS
MAURITAANIA	MARTENS
MAURITIUS	McAVAN
MIKRONEESIA (Liiduriigid)	MAYER
MOSAMBIIK	MORILLON
NAMIIBIA	NOVAK
NAURU (Vabariik)	PLEGUEZUELOS AGUILAR
NIGER	RIBEIRO E CASTRO
NIGEERIA	ROITHOVÁ
PALAU	ROSATI
PAAPUA UUS-GUINEA	SBARBATI
RWANDA	SCHEELE
SAINT KITTS JA NEVIS	SCHLYTER
SAINT LUCIA	SCHMIDT F.
SAINT VINCENT JA GRENADIINID	SCHMIDT O.
SAMOA	SCHNELHARDT
SÃO TOMÉ JA PRÍNCIPE	SCHRÖDER
SENEGAL	SORNOSA MARTÍNEZ
SIERRA LEONE	SPERONI
SOMAALIA	STURDY
LÕUNA-AAAFRIKA	VAN HECKE
SUDAAN	VAN LANCKER
SVAASIMAA	VENETO
TANSAANIA	VENTRE
IDA-TIMOR	de VILLIERS
TOGO	WIELAND
TONGA	WIJKMAN
TRINIDAD JA TOBAGO	ZÁBORSKÁ
TUVALU	ZANI
UGANDA	ZÍLE
VANUATU	ZIMMER

POLIITIKAKOMISJON

AKV liikmed

NZOMUKUNDA (BURUNDI), kaasesimees
 LUTUNDULA (KONGO Demokraatlik Vabariik),
 aseesimees
 DUGUID (BARBADOS), aseesimees
 ANGOLA
 BELIZE
 BENIN
 COOKI SAARED
 DJIBOUTI

EP liikmed

CALLANAN, kaasesimees
 JÖNS, aseesimees
 POLFER, aseesimees
 BIELAN
 CARLOTTI
 COELHO
 DILLEN
 GAHLER

EKVATORIAAL-GUINEA	GAUBERT
FIDŽI	GOMES
GRENADA	GRABOWSKA
GUINEA	GRÖNER
HAITI	GURMAI
LIBEERIA	HERRANZ GARCÍA
MAURITAANIA	KACZMAREK
NAMIIBIA	LÓPEZ ISTÚRIZ
NIGEERIA	LOUIS
NIUE	MANTOVANI
PAAPUA UUS-GUINEA	MARTÍNEZ MARTÍNEZ
SAINT VINCENT JA GRENADIINID	MORILLON
SUDAAN	SCHMIDT F.
TOGO	VAN HECKE
TUVALU	VENTRE
UGANDA	WIELAND
ZIMBABWE	ZANI
	ZIMMER

MAJANDUSARENGU, RAHANDUS- JA KAUBANDUSKOMISJON

AKV liikmed

EVERISTUS (SAINT LUCIA), kaasesimees
 SEBETELA (BOTSWANA), aseesimees
 DARBO (TŠAAD), aseesimees

KAMERUN
 KONGO (Vabariik)
 CÔTE D'IVOIRE
 ERITREA
 ETIOOPIA
 GABON
 GHANA
 GUYANA
 KENYA
 MALI
 MAURITIUS
 MIKRONEESIA (Liiduriigid)
 PALAU
 SAINT KITTS JA NEVIS
 SAMOA
 SENEGAL
 SIERRA LEONE
 LÕUNA-AAAFRIKA
 SVAASIMAA
 TANSAANIA
 TONGA
 TRINIDAD JA TOBAGO
 SAMBIA

EP liikmed

SCHLYTER, kaasesimees
 DOMBROVSKIS, aseesimees
 RIBEIRO E CASTRO, aseesimees

AGNOLETTO
 BEREND
 BULLMANN
 BUSK
 CORNILLET
 DEVA
 FERREIRA
 IRUJO AMEZAGA
 KINNOCK
 KOZLÍK
 LANGENDRIES
 LEHIDEUX
 LULLING
 MAYER
 McAVAN
 PLEGUEZUELOS AGUILAR
 ROSATI
 SPERONI
 STURDY
 VAN LANCKER
 de VILLIERS
 ŽILE
 WIJKMAN

SOTSIAAL- JA KESKKONNAKOMISJON**AKV liikmed**

OUMAROU (NIGER), kaasesimees
MAGGA (SAALOMONI SAARED), aseesimees
SITHOLE (MOSAMBIIK), aseesimees

ANTIGUA JA BARBUDA
BAHAMA
BURKINA FASO
ROHENEEMESAARED
KOMOORID
DOMINICA
DOMINIKAANI VABARIIK
GAMBIA
GUINEA-BISSAU
JAMAICA
KIRIBATI
LESOTHO
MADAGASKAR
MALAWI
MARSHALLI SAARED (Vabariik)
NAURU
RWANDA
SÃO TOMÉ JA PRÍNCIPE
SEIŠELLID
SOMAALIA
SURINAME
IDA-TIMOR
VANUATU

EP liikmed

SCHEELE, kaasesimees
NOVAK, aseesimees
ARIF, aseesimees

ALLISTER
AUBERT
AYLWARD
BORRELL FONTELLES
BOWIS
CASHMAN
FERNANDES
GOUDIN
HALL
HAUG
HOLM
KORHOLA
MARTENS
MITCHELL
ROITHOVA
SBARBATI
SCHMIDT O.
SCHNELLHARDT
SCHRÖDER
SORNOSA MARTÍNEZ
VENETO
... (GUE/NGL)
ZÁBORSKÁ

II LISA

19.–22. NOVEMBRIL KIGALIS (RWANDAS) TOIMUNUD ISTUNGJÄRGUL KOHALVIIBINUTE NIMEKIRI

RADEMBINO-CONIQUET (Gabon), kaasesimees	KINNOCK, kaasesimees
DE SOUSA (Angola)	AGNOLETTO
HUMPHREY (Barbados) (*)	ATTARD-MONTALTO (asendas FERREIRAt) (1) (2) (3)
DAYORI (Benin) (aseesimees)	AUBERT (aseesimees)
SEBETELA (Botswana)	BATTILOCCHIO (asendas McAVANit) (1) (2)
TAPSOBA (Burkina Faso)	BEREND
NZOMUKUNDA (Burundi)	BERMAN (asendas ARIFi)
DANATA (KAMERUN) (aseesimees)	BOWIS (aseesimees)
DARBO (Tšaad)	CALLANAN
BOUNKOULOU (Kongo Vabariik)	CARLOTTI (aseesimees)
GOYA KITENGA (Kongo Demokraatlik Vabariik)	CASHMAN
RASMUSSEN (Cooki Saared)	CZARNECKI (asendas AYLWARDi)
AMON-AGO (Côte d'Ivoire)	DEVA (2) (3) (4)
ABDI SAID (Djibouti)	DILLEN (1) (2)
JIMENEZ (Dominikaani Vabariik)	FERNANDES
NAIB (Eritrea)	GAHLER (aseesimees) (1) (2) (3)
TOGA (Etioopia)	GARCIA-MARGALLO Y MARFIL (asendas LOPEZ-ISTURIZi) (3) (4)
RATURAGA (Fidži) (*)	GOUDIN (aseesimees) (1) (2) (3)
OBIANG NDONG (Gabon)	GRABOWSKA
BAAH (Ghana) (aseesimees)	GURMAI (1) (2)
SALOMON (Ekvatoriaal-Guinea)	HALL
RAMOTAR (Guyana)	HAUG
SOREL (Haiti)	HUTCHINSON (asendas ROSATIt)
REID (Jamaica) (aseesimees) (*)	IRUJO AMEZAGA
KAHENDE (Kenya) (aseesimees) (*)	JÖNS
MAFURA (Lesotho)	KACZMAREK
KOLLIE (Liberia)	KLASS (asendas GAUBERT'i)
ZAFILAZA (Madagaskar)	LEHIDEUX
MATOLA (Malawi)	LEINEN (asendas ZAN't) (1) (2) (3)
IMBARCAOUNANE (Mali)	LULLING (aseesimees)
GUELAYE (Mauritaania)	MALDEIKIS (asendas ZILEt)
DEERPALSING (Mauritius)	MANTOVANI (aseesimees) (1) (2) (4)
SITHOLE (Mozambique)	MARTENS
MUSHELENGA (Namiibia)	MARTÍNEZ MARTÍNEZ (aseesimees)
ISSOUFOU (Niger)	MITCHELL (aseesimees)
WAZIRI (Nigeeria)	MORGANTINI (asendas HOLMi) (1)
McCLAY (Niue) (*)	NERIS (asendas BULLMANNi)
AIMO (Paapua Uus-Guinea)	NOVAK
POLISI (Rwanda)	POLFER (aseesimees) (1) (2)
THOMAS (Saint Kitts ja Nevis) (*)	POMÉS RUIZ (asendas COELHOt) (3) (4)
MARIE (Saint Lucia)	ROITHOVÁ
STRAKER (St Vincent ja Grenadiinid)	SBARBATI
DIAGNE (Senegal)	SCHMIDT F. (1) (2) (3)
WILLIAM (Seišellid) (aseesimees)	SCHMIDT O.
LAHAI (Sierra Leone)	SCHRÖDER

MA'AHANUA (Saalomoni Saared)	SORNOSA MARTINEZ ⁽¹⁾ ⁽²⁾ ⁽³⁾
SITHOLE (Lõuna-Aafrika)	SPERONI ⁽¹⁾ ⁽²⁾
DEKUEK (Sudaan)	VAN HECKE
RODGERS (Suriname) (aseesimees)	VAN LANCKER
THWALA (Svaasimaa)	VENETO
MPOROGOMYI (Tansaania)	WIELAND
ATCHA (Togo)	ZAPALOWSKI (asendas BIELANI) ⁽¹⁾ ⁽²⁾
MUGAMBE (Uganda)	ZIMMER
TASUL (Vanuatu)	
NJOBVU (SAMBIA) (aseesimees)	
MAGADU (Zimbabwe) (aseesimees)	

(*) Riigi esindaja ei ole parlamendiliige.

⁽¹⁾ Viibis kohal 19. novembril 2007.

⁽²⁾ Viibis kohal 20. novembril 2007.

⁽³⁾ Viibis kohal 21. novembril 2007.

⁽⁴⁾ Viibis kohal 22. novembril 2007.

Kohal viibisid ka:

ANGOLA

VALENTE
ALBERTO

BARBADOS

GODDARD

BOTSWANA

BATLHOKI

BURKINA FASO

OUEDRAOGO
YERBANGA

BURUNDI

MASABO
KAVAKURE
NAHIMANA
SINDARUSIBA
NIYONGABO
MABOBORI

KAMERUN

AWUDU MBAYA
HAMATOU KOUR
BAH OUMAROU SANDA

TŠAAD

MAHAMAT OUMAR MALLOUN
HAHAMAT HAMDANE DJIMAI

KONGO (Vabariik)

IBOVI
ODZOCKI
MBERI

KONGO (Demokraatlik Vabariik)

KUTEKALA
KAMBAYI
BIE BONGENDE
KILUBALONGO

Côte D'IVOIRE

AMANI

ERITREA

TEKLE

ETIOOPIA

ALI
CHRISTOS
ABERA
AHMEDIN
KEBEDE
NEGUSSIE

GABON

MBOUMBA
NDIMAL
MAKONGO
MOUBELOU

GHANA

OPPONG-NTIRI

HAITI

RICARD
MELIUS
ELOUNE
NELSON

KENYA
WAMBUA

LESOTHO
TIHELI

LIBEERIA
BARCALY
DUNAH

MALAWI
KALICHERO

MAURITAANIA
ZAMEL
AHMEDOU

MAURITIUS
GUNNESSEE

MOSAMBIIK
ERNESTO
MIGUEL
MATE

NIGER
ABDOURHAMANE
BAKO
CAZALICA

NIGEERIA
SHU'AIBU
ABDUL'AZIZ
ADEFIDIPE

RWANDA
MUKABARANGA
HIGIRO
KANTENGWA
MUNYABAGISHA
KANZAYIRE
NKUSI

SENEGAL
DIOP
SOW
SALL

SIERRA LEONE
KABBA

LÕUNA-AAFRIKA
THETJENG
BASSON
MAGAU

SUDAAN
MUSTAFA
ALLOBA
BEDRI
JERVASE YAK

SURINAME
SOMOHARDJO
MANSARAM
BRADLEY

TANSAANIA
CHECHE
MWAKILUMA

TOGO
SAGBO

UGANDA
ATIM-OGWAL
AMONGI
DOMBO

SAMBIA
MBEWE

ZIMBABWE
CHAMISA
MUCHENGETI
MANDIZHA

AKV-ELI NÕUKOGU

TELEFONI, kaubanduse, tööstuse, tööhõive ja turismi asepeaminister, AKV nõukogu tegevesimees (Samoa)

CRAVINHO, Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariigi välisasjade riigisekretär (Portugal)

EUROOPA KOMISJON

MICHEL, komisjoni arengu ja humanitaarabi volinik

EESC

DEFAYE

DANTIN

COULIBALY

CSUPPORT

SOMVILLE

MAKEKA

CTA

BURGUET

BOTO

ECOWAS

SOFOLA

AKV SEKRETARIAAT

KAPUTIN, kaaspeasekretär

ELi SEKRETARIAAT

NICKEL, kaaspeasekretär

III LISA

ESMASPÄEVA, 19. NOVEMBRI 2007 ISTUNGI LISA

Mitteparlamentaarsete esindajate akrediteerimine

BARBADOS

Hr Errol HUMPHREY

Suursaadik, Barbadose Saatkond, Brüssel

FIDŽI

Pr Tupou RATURAGA

Nõunik, Fidži Suursaatkond, Brüssel

JAMAICA

Hr Esmond REID

Minister-nõunik, Mauritaania Saatkond, Brüssel

KENYA

T.E. Marx G.N. KAHENDE

Suursaadik, Kenya Saatkond, Brüssel

NIUE

T.E. Todd McCLAY

Suursaadik, Niue eriesindaja, Brüssel

SAALOMONI SAARED

T.E. Joseph MA'AHANUA

Suursaadik, Saalomoni Saarte Saatkond, Brüssel

SAINT KITTS JA NEVIS

Dr Arnold THOMAS

Asjur

St Kittsi ja Nevis Saatkond, Brüssel

IV LISA

VASTU VÕETUD RESOLUTSIOONID

Lehekülg

— resolutsioon valimiste ja valimisprotsesside kohta AKV ja ELi riikides (AKV-EL/100.123/07/ lõplik)	18
— resolutsioon välismaiste otseinvesteeringute mõju kohta Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidele (AKV-EL/100.126/07/lõplik)	26
— resolutsioon juurdepääsu kohta tervishoiuteenustele ja ravimitele, keskendudes eelkõige tähelepantud jäetud haigustele (AKV-EL/100.083/07/lõplik)	29
— resolutsioon loodusõnnetuste kohta AKV riikides — Valmisolekule suunatud (EAFi vahendid) ja abile suunatud (ECHO vahendid) ELi rahastamine (AKV-EL/100.173/07/lõplik)	35
— resolutsioon olukorra kohta Kongo Demokraatlikus Vabariigis, eelkõige riigi idaosas, ja selle mõju kohta piirkonnale (AKV-EL/100.174/07/lõplik)	40

RESOLUTSIOON ⁽¹⁾

valimiste ja valimisprotsesside kohta AKV ja ELi riikides

AKV-ELi parlamentaarne ühisassamblee,

- kes kohtub 19.–22. novembril 2007. aastal Kigalis (Rwanda);
- võttes arvesse kodukorra artikli 17 lõiget 1;
- võttes arvesse Cotonous 23. juunil 2000 allkirjastatud partnerluslepingut ühelt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma ning teiselt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide vahel ⁽²⁾, mida on muudetud Luxembourgis 25. juunil 2005 allkirjastatud partnerluslepingu muutmise lepinguga ⁽³⁾ (edaspidi „Cotonou leping“), eriti selle artiklit 8, artikli 17 lõiget 2, artikleid 20, 31, 33, 96 ja 97;
- rõhutades, et „poliitiline keskkond, mis tagab rahu, julgeoleku ja püsivuse ning inimõiguste ja demokraatia ning õigusriigi põhimõtete austamise ja hea valitsemistava, luuakse pikaajalise arenguga“ (Cotonou lepingu preambul);
- rõhutades, et AKV-EÜ partnerluslepingu artikli 9 kohaselt „kõikide inimõiguste ja põhivabaduste, sealhulgas põhiliste sotsiaalsete õiguste austamine, õigusriigile rajatud demokraatia ning läbipaistev ja vastutustundlik valitsemine on jätkuva arengu lahutamatu osa“;
- rõhutades, et AKV-EÜ partnerluslepingu artikli 11 kohaselt tuleb lepinguosalistel rakendada „koostöö raames rahu tagamise ning konfliktide vältimise ja lahendamise tegusaid, terviklikke ja ühitatud põhimõtteid“, mis põhinevad omavastutuse põhimõttel, ning keskenduda eelkõige piirkondliku suutlikkuse tõstmisele;
- võttes arvesse oma 25. novembri 2004. aasta 8. istungjärgul Haagis vastu võetud resolutsiooni AKV-ELi poliitilise dialoogi kohta;
- võttes arvesse oma 21. aprilli 2005. aasta 9. istungjärgul Bamakos vastu võetud resolutsiooni konfliktijärgse taastamise kohta AKV riikides;
- võttes arvesse oma 24. novembri 2005. aasta 10. istungjärgul Edinburghis vastu võetud resolutsiooni riikide parlamentide rolli kohta Cotonou partnerluslepingu rakendamisel;

⁽¹⁾ AKV-ELi parlamentaarse ühisassamblee poolt vastu võetud Kigalis (Rwandas) 19.–22. novembril 2007.

⁽²⁾ EÜT L 317, 15.12.2000, lk 3.

⁽³⁾ ELT L 287, 28.10.2005, lk 4.

- võttes arvesse oma 22. juuni 2005. aasta 11. istungjärgul Viinis vastu võetud resolutsiooni piirkondliku integratsiooni rolli kohta rahu ja julgeoleku edendamisel;
  - võttes arvesse resolutsiooni AKV-ELi koostöö ja osalemise kohta AKV riikide valimisprotsessides ning ühisassamblee rolli kohta (AKV-EL 2748/99/lõplik);
  - võttes arvesse komisjoni teatist nõukogule ja Euroopa Parlamendile „ELi valimisabi ja -vaatlused” (KOM(2000)0191);
  - võttes arvesse Euroopa Parlamendi 25. aprilli 2002. aasta resolutsiooni komisjoni teatise kohta nõukogule ja Euroopa Parlamendile Euroopa Liidu rolli kohta inimõiguste ja demokraatia edendamisel kolmandates riikides; ⁽¹⁾
  - võttes arvesse Euroopa Parlamendi 15. märtsi 2001. aasta resolutsiooni komisjoni teatise kohta nõukogule ja Euroopa Parlamendile, milles käsitletakse ELi valimisabi ja -vaatlusi; ⁽²⁾
  - võttes arvesse Euroopa Parlamendi 31. märtsi 2004. aasta resolutsiooni juhtimise kohta Euroopa Liidu arengupoliitikas ⁽³⁾ ja 6. aprilli 2006. aasta resolutsiooni abi tõhususe ja korrupsiooni kohta arengumaades; ⁽⁴⁾
  - võttes arvesse 24. oktoobri 2005. aasta deklaratsiooni rahvusvaheliste valimisvaatluste põhimõtete kohta ja rahvusvaheliste vaatlejate tegevusjuhendit, mille on kinnitanud Euroopa Parlament 16. mail 2007. aastal;
  - võttes arvesse ÜRO hartat, Aafrika Liidu põhikirja, inimõiguste ülddeklaratsiooni ning kõiki asjaomaseid rahvusvahelisi ja piirkondlikke õigusakte;
  - võttes arvesse uut partnerlust Aafrika arenguks (NEPAD), mis on loonud mehhanismi Aafrika valitsuste tegevuse läbivaatamiseks kõikides sektorites läbi APRMi (Aafrika vastastikune järelevalvemehhanism);
  - võttes arvesse ÜRO õigusakte ja teisi rahvusvahelisi õigusakte, milles nõutakse vabatahtlikke, viivitamatuid ja jätkusuutlikke toetusmeetmete mehhanisme, et korvata tasakaalust kõrvalekaldeid, mille on loonud ajalugu, traditsioon või kombed, mis jätavad naised avalikkuses osalemisest välja;
  - võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni artikli 21 lõiget 3 ja OSCE kohustusi, mille osas lepiti kokku Kopenhaagenis 1990. aastal;
  - võttes arvesse Nice'is 7. detsembril 2000. aastal välja kuulutatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartat;
  - võttes arvesse ettepanekut võtta vastu nõukogu määrus, millega asutatakse Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet;
  - võttes arvesse kõiki Euroopa Liidu ja kolmandate riikide vahelisi lepinguid;
  - võttes arvesse poliitikakomisjoni raportit (AKV-EL 100.123/07/lõplik),
- A. arvestades, et demokraatia ja õigusriigi arendamine ja tugevdamine ning inimõiguste ja põhivabaduste austamine on ühise välis- ja julgeolekupoliitika üldine eesmärk ning see peab olema Euroopa Liidu välispoliitika lahutamatu osa;
- B. arvestades, et püüded edendada inimõiguste ja demokraatia kui ELi välispoliitika põhieesmärkide järgimist ebaõnnestuvad, kui nendes sisalduvatele põhimõtetele ei pöörata seoses julgeolekualaste, majanduslike ja poliitiliste huvidega piisavalt tähelepanu;

⁽¹⁾ ELT C 131E, 5.6.2003, lk 147.

⁽²⁾ EÜT C 343, 5.12.2001, lk 270.

⁽³⁾ ELT C 103E, 29.4.2004, lk 550.

⁽⁴⁾ ELT C 293E, 2.12.2006, lk 316.

- C. arvestades, et vaesuse vähendamine — Euroopa Liidu arengupoliitika peaesmärk — nõuab tõelise osalusdemokraatia ja vastutustundlike korrupsioonivabade valitsuste olemasolu;
- D. arvestades, et parlamentaarne ühisassamblee, kes esindab AKV ja ELi riikide elanikke, on AKV-ELi suhete keskne koostisosa ning võib anda sisulise panuse AKV-ELi tulevase koostöö poliitilise mõõtme süvendamisse;
- E. arvestades, et Cotonou lepinguga antakse AKV-ELi parlamentaarsele ühisassambleele volitused demokraatlike protsesside edendamiseks dialoogi ja konsulteerimise kaudu;
- F. arvestades, et AKV-ELi parlamentaarne ühisassamblee on ainulaadne foorum AKV ja ELi parlamendiliikmete vahelise dialoogi jaoks, mis käsitleb eelkõige inimõiguste ja demokraatia küsimusi;
- G. arvestades, et poliitilisel tasandil tähendab demokraatia palju enam kui korrapäraselt hääletamine ja hõlmab tervet kodanike otsustamisprotsessis osalemist;
- H. arvestades, et kodanike õigust võtta osa ühiskondliku elu korraldamisest võib saavutada väga erinevate demokraatlike poliitiliste mehhanismide kaudu;
- I. pidades silmas vajadust tugevdada arengumaade parlamentide suutlikkust, et nad saaksid tõhusalt teostada kontrolli täitevvõimu ja eelarvepädeva institutsiooni üle;
- J. tunnistades, et valitsusväliste osalejate ja kodanikuühiskonna kaasatus on demokraatia toimimiseks eluliselt oluline, ning tunnistades, et kirikutel ja usukogukondadel või -organisatsioonidel, traditsioonilistel kogukonnajuhtidel ja kodanikuühiskonnal riiklike valitsusväliste organisatsioonide ja foorumite näol võib arutelude ja erimeelsuste lahendamise võimaluste loomise kaudu olla rahu edendamisel või vahendamisel oluline roll;
- K. olles seisukohal, et meediavabadus on üks demokraatlike valimiste olulisi elemente, sest kodanikel on õigus saada teavet erinevate poliitiliste vaadete kohta, mis tähendab, et kõigil demokraatlikel jõududel ja valimiskandidaatidel peab olema vaba juurdepääs meediale;
- L. arvestades, et inimõiguste ülddeklaratsioonis sätestatud õigus valida vabalt esindajaid salajastel, perioodilistel ja võltsimata valimistel üldise ja ühetaolise valimisõiguse alusel on õigus, mis peaks demokraatia ja õigusriigi põhielemendina laienema kõigile kodanikele ning mille täitmise kohustuse on Euroopa Liit ja AKV riigid erinevate juriidiliste kohustuste kaudu võtnud;
- M. arvestades, et Euroopa Liidul peaks olema juhtroll AKV riikide toetamisel ning inimõiguste ja demokraatia kaitsmisel, julgustades kõnealuste õiguste edendamist oma välispoliitiliste meetmete kaudu ning reageerides tõsiste ja püsivate inimõiguste rikkumiste korral kiiresti ja tõhusalt;
- N. arvestades, et naiste ja meeste võrdõiguslikkus ning naiste osalemine otsustamisprotsessis nii õigusloome kui ka täidesaatval tasandil on hea valitsemistava põhielemendid;
- O. arvestades, et tagada ja edendada tuleb inimõiguste, mis tähendab mitte üksnes kodaniku- ja poliitiliste õiguste, vaid ka majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste üldisust, individuaalsust ja jagamatust;
- P. arvestades, et poliitiline pluralism, sõnavabadus, võrdne juurdepääs meediale kampaania ajal, salajane hääletamine ning kandidaatide põhiõiguste austamine on demokraatlike, vabade ja õiglaste valimiste olulised elemendid;

- Q. tunnistades, et valimisprotsess on olulise tähtsusega, et teha kindlaks poliitilise pluralismi peamiste tõekspidamiste järgimise määr, mis tähendab, et riigid peavad korraldama valimisi kooskõlas rahvusvahelisel ja piirkondlikul tasandil tunnustatud standarditega;
- R. arvestades, et valimisvaatlused ja valimisabi on ELi inimõiguste austamise, demokraatia ja õigusriigi tugevdamise ning arengumaadega suhtlemisel arengu edendamise üldstrateegia kesksed elemendid;
- S. arvestades, et demokraatia edendamine valimisprotsesside kaudu peab põhinema kõnealuse riigi poliitilise keskkonna eelneval vaatlusel ning valimistulemuste õigsuse kontrollimine peab olema osa katkematust vaatlemis- ja demokratiseerimise toetamise protsessist;
- T. arvestades, et valimistulemuste õigsuse kontrollimine, eriti kui seda teevad demokraatlikult valitud parlamendi liikmed, on olulise tähtsusega valimisprotsessi õiguspärasuse tugevdamisel, avalikkuse usalduse suurendamisel valimiste vastu, valimispettuste vältimisel, inimõiguste paremal kaitsmisel ja konfliktide lahendamisele kaasaaitamisel;
- U. arvestades, et võrdsetel alustel moodustatud AKV-ELi valimisvaatlejate delegatsioonid ja missioonid saavad anda olulise panuse kriitiliste olukordade leevendamisse kõnealustes riikides;
- V. arvestades Euroopa Parlamendi demokraatlikke volitusi ja eriteadmisi, peaks Euroopa Parlament võtma väljapaistva rolli ELi-poolsel valimistulemuste õigsuse kontrollimisel, mis tõstaks selliste missioonide poliitilist profiili;
- W. olles sügavalt mures asjaolu pärast, et paljud konfliktist demokraatiale üle minevad ebastabiilsed AKV riigid, kelle institutsiooniline suutlikkus vabade, õiglaste ja turvaliste valimiste korraldamiseks on piiratud, võivad kergesti langeda tagasi konflikti, kui neid ei toeta valimiste rahutagajad, kes kaitseksid valimisi ja valimisprotsesse;
- X. tundes muret ka asjaolu pärast, et relvastatud julgeolekujõudude kohalolek valimisjaoskondade juures, väike- ja kergrelvade levik ning kodanike militariseerimine paljudes AKV riikides suurendavad hirmutamise, ahistamise ja vägivaldpuhangute ohtu valimiste ajal, mis teeb paljude inimeste jaoks hääletamise keeruliseks;
- Y. arvestades, et naiste osalemine demokraatlikus otsustamisprotsessis AKV-ELi koostöö kontekstis ei ole piisav, mis nõuab erimeetmeid kõnealuse ebavõrdsuse korvamiseks;
- Z. olles teadlik, et sellised AKV ja ELi riigid nagu Rwanda, Rootsi, Lõuna-Aafrika Vabariik, Uganda ja teised, kes on saavutanud naiste 30 %lise esindatuse rahvuslikes parlamentides, on selleni jõudnud positiivse tegevuse eri vormide institutsionaliseerimise kaudu naiste kasuks,
- AA. olles veendunud, et on äärmiselt suur vajadus korraldada kandidaatide, valijate ning valimistega seotud töötajate kodanikuharidust, koolitust ja üldist teadlikkust;
- AB. arvestades, et riikide valitsused peaksid kehtestama erakondade riikliku rahastamise, et vältida nende sõltuvust välismõjudest ning takistada nende erakondade sõltuvusse sattumist välisallikatest, mis võivad avaldada mõju oma erihuvide kasuks sellistes riikides ja soodustada korrupsiooni;
- AC. tunnistades, et demokraatia, hea valitsemistava, rahu ja julgeoleku, vastutuse ja inimõiguste edendamise institutsioonilise raamistiku ülesehitamine ja toetamine on vabade ja õiglaste valimiste ning valimisprotsesside edendamise võti;
- AD. märkides, et mitmetes AKV riikides takistatakse erineval moel opositsioonierakondadel vabalt liikmeid värvata ning oma kogunemis-, ühinemis- ja sõnavabaduse õigusi kasutada,

Demokraatlikud põhimõtted ja tavad

1. kutsub kõiki riike üles tunnistama salajase hääletusega üldise valimisõiguse alusel korraldatud vabade valimiste kui demokraatia tagamise ühe alustala olulisust ning mõistma, et vabad ja õiglased valimised ning õiguspärased riiklikud institutsioonid on demokraatia eelduseks;
2. kinnitab, et rahvusvahelistes ja piirkondlikes õigusaktides sisalduvad üldised demokraatlikud põhimõtted ja standardid, mida riikidel tuleb demokraatlike institutsioonide ja raamistike loomisel juhtpõhimõttena järgida;
3. nõuab tungivalt, et ametis olevad valitsused tagaksid erakondade ja fraktsioonide vahel õiglase konkurentsi nii, et valimised vastaksid rahvusvaheliste standarditele; rõhutab vajadust vältida igasuguseid viimasel minutil valimissüsteemis tehtavaid muudatusi, nagu protsessi muutmine või valijate nimekirjast kõrvaldamine;
4. kutsub riike üles võtma kasutusele selline poliitiline süsteem — kas majoritaarne ehk enamusvalimissüsteem, proportsionaalne süsteem või segasüsteem —, mis peegeldab nende ajaloolist ja kultuurilist keskkonda ning austab aluspõhimõtet, et kõigil kodanikel on õigus demokraatlikus valitsemises osaleda;
5. kutsub riike üles kasutama sellist iseseisval mudelil põhinevat valimiste korraldamise struktuuri, mis võtab arvesse kõnealuse riigi ajaloolist ja kultuurilist arengut ning suudab tagada vabad ja õiglased valimised; rõhutab, et valimiskomisjonid peavad olema valitsusest sõltumatud ja nende töötajad peavad olema sõltumatud ja erapooletud ametiisikud;
6. rõhutab, et kõigi valimiste ettevalmistamise protsesside keskseteks teemadeks on ühest küljest meetmed, mis aitavad ära hoida hääleõiguse kuritarvitamist ja valimispettusi, ning teisest küljest mõistliku halduskoormusega kõige lihtsama, selgema ja võimalikult range korra väljatöötamine, mis tagaks iga valijate registris oleva hääleõigusliku isiku kaasatuse;
7. rõhutab, et valimisprotsessis on kesksel kohal ühest küljest meetmed, millega tagatakse, et inimesi oma hääle andmisel ei takistataks, ning teisest küljest nõue tagada, et häälte lugemisega mingil moel ei manipuleeritaks ning et tulemuste kindlakstegemise protsess oleks läbipaistev ja kõigis etappides avalikkusele kättesaadav;
8. rõhutab, et meetmed, mida ametiasutused või kolmandad isikud on võtnud valimiste ettevalmistamise, läbiviimise või tagajärgede tahtlikuks mõjutamiseks või valimistulemuste võltsimiseks, peavad tooma kaasa asjaomase kriminaalõiguses sätestatud karistuse;
9. nõuab tungivalt, et kõik riigid tugevdaksid veelgi naiste rolli poliitilisel areenil nii valijate kui ka kandidaatidena, kehtestades stiimulitena vabatahtlikud või põhiseaduses sätestatud soolised kvoodid, mis suunaksid naisi kandideerima;
10. nõuab tungivalt, et valitsused kehtestaksid õigusliku korra, kus võib tegutseda sõltumatu, vaba ja tasa-kaalustatud meedia, tagades, et riigil ei ole monopoolset või valitsevat seisundit, ja julgustades ulatuslikku erameediat, mida ei valitse üks rühm või üksikisik;
11. kutsub poliitilisi asutusi üles esitama massimeedia vahendusel objektiivset teavet valimiste kohta, näiteks registreerimise protsessi, valimissüsteemide, valimisjaoskondade lahtioleku aegade ja konkureerivate erakondade või kandidaatide kohta, eriti televisioonis ja eelkõige raadios, sest raadio kaudu on võimalik jõuda isegi kirjaoskamatu inimeste ja kaugete piirkondade elanikeni; on seisukohal, et oluline on seda teavet edastada ka kohalikes ja piirkondlikes keeltes;
12. kutsub kõiki valitsusi üles tunnustama inimõiguste rahvusvahelisi standardeid, eriti neid, mis on seotud sõna- ja kogunemisevabadusega, ning edendama opositsiooni õigusi osaleda valimisprotsessis sisuliselt;

13. nõuab tungivalt, et kõik riigid hoolitseksid kodanike (eriti traditsiooniliselt tõrjutud rühmade või rahvusvähemuste) võrdse kohtlemise ja poliitilise võrdsuse eest ning pakuksid ülevaatlikku ja kõikeharravat valimiste teemalist koolitust;
14. nõuab tungivalt, et kõik riigid kehtestaksid õiguslikud mehhanismid, mis kaitseksid poliitilise konkurentsi edendamise nimel opositsiooni tõhusat osalemist ning annaksid neile vabaduse koonduda ja oma alternatiivset poliitikat propageerida;

Demokraatia ja hea valitsemistava

15. nõuab tungivalt, et AKV ja ELi riigid kehtestaksid riikliku poliitika, mis põhineb demokraatia ja inimõiguste väärtuste, põhimõtete ja normide austamisel eesmärgiga ehitada üles õigusriik, tagades valimisprotsesside läbipaistvuse, tugevdades õigus- ja julgeolekuteenuste tulemuslikkust ja võideldes diskrimineeriva väljatõrjumis- ja vägivaldpoliitika vastu valimiste ajal;
16. kutsub AKV ja ELi riike üles süvalaiendama soolist võrdõiguslikkust riiklikusse poliitikasse, kehtestades õigusnormid naisi soosivate kvootidega, ning tagama, et sellised toetusmeetmete mehhanismid suudavad tagada vähemalt 30 %lise naiste esindatuse juhtivatel ametikohtadel;
17. kutsub riike üles tagama, et erakondi käsitlevates seadustes oleks sisuliselt sätestatud naiste võrdne kaasatus erakonna valimisnimekirjades ning et selgete nõuete kehtestamine aitaks kaasa sisemise demokraatia edendamisele kõnealustes erakondades, ning tagama, et naised, kelle rahalised vahendid on piiratud, saaksid oma valimiskampaaniateks eritoetust, et neil oleksid võrdsed tingimused, et konkureerida oma üldiselt paremal järjel olevate meessoost oponentidega;
18. julgustab riike moodustama põhiseaduslikult sõltumatu valimiskomisjoni, mis ei allu ühelegi asutusele ning mida ei kontrolli ükski asutus ning mis vastutab muu hulgas järgmiste ülesannete eest: valimiste ettevalmistamine, läbiviimine ja järelevalve, valimisringkondade moodustamine, valijate registri koostamine, pidamine, läbivaatamine ja kaasajastamine, enne hääletamist ja hääletamise ajal esitatud kaebuste läbivaatamine ja lahendamine ning valimisi käsitlevate valijate teavitamise programmide koostamine ja läbiviimine;
19. kutsub AKV riike üles kehtestama jäigad karistused seoses kampaaniavahendite väärkasutuse, valimiste olulise mõjutamise eesmärgil antavate valimislubaduste ja kingituste ebaausa kasutamisega, häälte ostmisega, vastaskandidaadi poolt hääletada kavatsevate inimeste vägivaldaga ähvardamise ning valimispettustega;
20. kutsub AKV riike üles kehtestama riiklik raamistik kõigi erakondade rahastamiseks, mis põhineb erakondade proportsionaalsel esindatusel rahvusassamblees (Lõuna-Aafrika, Namiibia ja Seišellide näitel), ning julgustab AKV riike keelama erakondade välisrahastamine;

Valimistsükli tähtsus

21. rõhutab, et valimised ei saa olla edukad, kui ei pöörata piisavalt tähelepanu valimisprotsessi kõigile kolmele etapile — valimiseelsele perioodile, valimisperioodile ja valimistejärgsele perioodile — mis kõik on omal kombel olulised ja mida tuleb sellisena tunnustada;
22. nõuab tungivalt, et riigid võtaksid valimiste ettevalmistamisest täielikult osa valimiskomisjoni kaudu, mis edendab sõnavabadust ning erakondade vabadust liikmeid koondada ja värvata;
23. nõuab valijate registreerimist viisil, mis on läbipaistev, kõiki kodanikke kaasav ning valijate laiaulatuslikku harimist võimaldav; nõuab, et valijate nimekiri peab olema valmis õigeaegselt, et kõik kodanikud oleksid oma registreerimisest valijate nimekirja teadlikud ning et enne hääle andmist oleks piisavalt aega vaidlustamiseks;

24. kutsub valimiskomisjone üles tegema kõik endast olenev, et tagada täieliku juurdepääsetavuse kaudu valimisjaoskondadele ning läbipaistva häältelugemise ja tulemuste tabelisse kandmise kaudu õiglase ja ohutu valimiste päeva;
25. nõuab tungivalt, et kandidaadid ja erakonnad teeksid kõik nende võimuses oleva, et hoida ära valimis- tega seotud vägivalda ja hirmutamist;
26. rõhutab vajadust selle järele, et valimiste vaatlejad järgiksid rahvusvaheliste valimisvaatlejate tegevusju- hendit (mis on allkirjastatud ÜROs 2005. aasta oktoobris) ja et riigid, kes vaatlejaid kutsuvad, võtaksid nende soovitusi tõsiselt arvesse;
27. kutsub kõiki riike üles kehtestama eeskirjad valimisprotsessi võimalikult läbipaistvaks muutmiseks ning toetama kodanikuühiskonna organisatsioonide kohalike erapooletute vaatlejate osalemist, kellel on akre- diteerimise kaudu saadud volitus, juurdepääs kõigile valimisjaoskondadele, kes on kohal kogu hääleta- mise ajal, alates valimisjaoskondade avamisest kuni häälte kokkulugemise lõpuni, ning kes annavad protseduurile hinnangu, milles kohustuvad jääma poliitiliselt rangelt erapooletuks;
28. kutsub samuti AKV riike üles lubama erakondade akrediteeritud esindajatele vaba juurdepääsu valimis- jaoskondadele alates avamisest kuni sulgemiseni ja häälte lugemise ajal, nõudes sellistelt esindajatelt ülimalt erapooletut käitumist ning oma erakondade eest agiteerimisest hoidumist; kinnitab arvamust, et konkureerivate poliitiliste jõudude teostatav kriitiline vaatlemine vähendab oluliselt kuritarvitamise ja pettuse ohtu;
29. rõhutab vajadust, et parlamentaarne ühisassamblee määraks valimisvaatlejaid AKV ja ELi esindajate võrdse esindatuse alusel ning saadaks neid kõigisse AKV riikidesse, kus Euroopa Liit demokraatlikke protsesse toetab, ning rõhutab, et nende valimisvaatlusdelegatsioonide saatmise puhul on oluline detsentraliseeritud paiknemine erinevates linnades ja piirkondades, et saada toimuvast nii üksikasjalik pilt kui võimalik;
30. on seisukohal, et valimisvaatlejaid tuleb tingimata kõnealuse riigi ja selle poliitilise ning sotsiaalse olukorra kohta lühidalt teavitada ning et neil tuleb sõita kohale piisavalt vara, et oleks võimalik riiki kohapeal uurida ning õppida tundma piirkonda, mille eest nad vastutavad, ning lahkuda sealt alles siis, kui valimiste tulemus on ennustatav; üksnes nii on võimalik anda usaldusväärne hinnang;
31. nõuab tungivalt, et kõigi riigi valimisseadustega oleks lubatud valimiste kohta apellatsioonide ja kaebuste esitamine, mille vaatavad läbi tõhusate mehhanismidega sõltumatud kohtud, ning et tunnusta- taks valimistejärgse perioodi tähtsust;
32. nõuab valimistejärgset toetust nendele valitsustele, mis on moodustatud rahvusvahelistele ja piirkondli- kele standarditele vastavate õiguspäraste valimiste tulemusel, ning jäiga seisukoha võtmist nende valit- suste suhtes, mis ei ole moodustatud vabade ja õiglase valimiste tulemusel;
33. kutsub rahvusvaheliste rahastajate kogukonda, eelkõige Euroopa Komisjoni üles korraldama valimiste- järgset abi uute valitud demokraatlike institutsioonide, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja valitsus- väliste osalejate tugevdamiseks, eelkõige demokraatia elluviimise jälgimiseks riigis;

Rahu ja julgeolek

34. kutsub AKV ja ELi riike üles tagama, et kõigi konfliktijärgsete ülesehitusprogrammide esmane prioriteet oleks endiste võitlejate ja tsiviilisikutest sõdurite desarmeerimine, demobiliseerimine ja ühiskonda taas- integreerimine, tagamaks, et ajavahemik, mis toob valimiste pidamiseks kaasa demokraatlikud reformid, on ohutu ja vägivaldavaba;
35. kutsub riike ja eelkõige AKV-ELi riike üles toetama ning tugevdama väike- ja kergrelvi käsitleva Nairobi protokollri rakendamist ja järelevalvet, tagamaks, et need ei muutuks relvadeks, mida kasutatakse vali- misperioodi ajal oponentide ja valijate hirmutamiseks;

36. nõuab tungivalt, et AKV ja ELi riigid looksid mehhanismid, millega tagatakse konfliktist väljuvatele riikidele, nagu Kongo Demokraatlik Vabariik, Rwanda, Sierra Leone ja Libeeria, toetus rahuvalvajate lähetamise kaudu valimiste eel ja valimiste järgselt, et kindlustada rahu ja julgeolek ajal, kui sellistes riikides demokraatlikke reforme ellu viiakse;

AKV-ELi partnerlus

37. kutsub ELi üles looma demokratiseerimise ja valimisabi või -vaatluse koordineerimise keskasutuse; nõuab tungivalt, et EL räägiks demokraatia ja valimistega seotud küsimustes ühel häälel;
38. soovib, et kõigil kolmel ELi institutsioonil oleksid demokraatia ja valimisabi või -vaatluse valdkonnas ühiselt kindlaksmääratud ja täiendavad rollid, mis võivad ELi tõhususe ja suutlikkuse maksimumini viia;
39. tunnistab demokraatia tähtsust vägivaldsete konfliktide ärahoidmisel ja pikaajalise majandusliku arengu edus;
40. tunnistab Euroopa Komisjoni valimisvaatlusprotsessis tehtud tööd, rõhutab ELi valimisvaatlusdelegatsioonides osalenud Euroopa Parlamendi liikmete osatähtsust ning väljendab tahet jätkata juba loodud tõhusat koostööd;
41. rõhutab, et valimisprotsesse käsitlev EÜ poliitika peab olema selgelt sidus, tagades valimisvaatluste jätkumise ja ühtlustamise ning abi valimistsükli jätkamiseks;
42. kutsub ELi ja AKV riike üles tegema ja suurendama koostööd demokraatliku arengu ja valimisprotsesside valdkonnas; soovib rohkem AKV-ELi ühiseid missioone, eriti demokratiseerimise valdkonnas;
43. nõuab tungivalt, et ELi ja AKV riigid toetaksid koostööd teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega, valitsusväliste osalejate ja organisatsioonidega, kodanikuühiskonnaga, kohalike asutustega ja esmatasandi liikumistega, et parandada või tugevdada toetust demokraatlikule valitsemisele;
44. kutsub riike üles osalema valimis- ja parlamendiametnike suutlikkuse tõstmises ja koolitamises ning samuti erakondi toetama ja tugevdama;
45. nõuab, et basoosdas olukorras või tõrjutud rühmadele, näiteks puuetega inimesed, etnilised ja teised vähemused ning ümberasustatud inimesed, oleks tagatud võrdne juurdepääs hääletamisele ning kodaniku- ja poliitilistele õigustele;

Kodanikuühiskonna roll

46. soovib kõrgetasemelisi koolitusteemalisi algatusi, mis on suunatud kodanikuühiskonnale, riikide parlamentidele, üleaafrikalisele parlamendile ja valimisametnikele, mida tuleb korraldada piisavalt vara, püsivalt ja mitte üksnes enne valimisperioodi;
  47. nõuab tungivalt, et riigid toetaksid jätkusuutlikku lähenemisviisi, et edendada valimisprotsesside haldamise ja demokratiseerimise kindlustamise riiklikku suutlikkust;
  48. nõuab tungivalt valimisprotsesside vaatlemist, kui eksisteerivad tingimused demokraatlike valimiste korraldamiseks ning asjaomane riik nende valimiste vaba ja õiglase läbiviimise nimel vaatlust taotleb, ning valimisabiga seotud algatuste edendamist meetmete parema kavandamise ja rakendamise kaudu;
  49. teeb kaaspresidentidele ülesandeks edastada käesolev resolutsioon AKV-ELi ministrite nõukogule, Aafrika Liidu Komisjonile, Üleaafrikalisele parlamendile ning riikide ja piirkondlikele parlamentidele, Euroopa Komisjonile, nõukogu eesistujariigile ja Aafrika Liidule.
-

RESOLUTSIOON ⁽¹⁾**välismaiste otseinvesteeringute mõju kohta Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidele**

AKV-ELi parlamentaarne ühisassamblee,

- kes kohtub Kigalis (Rwandas) 19.–22. novembril 2007;
  - võttes arvesse kodukorra artikli 17 lõiget 1;
  - võttes arvesse 23. juunil 2000. aastal Cotonous allkirjastatud AKV-ELi partnerluslepingu ⁽²⁾ eesmärke investeerimise ja erasektori arengu toetamise ja kaubanduse valdkonnas;
  - võttes arvesse Ühendatud Rahvaste Organisatsiooni kaubandus- ja arengukonverentsi (UNCTAD) 2005. ja 2006. aasta maailma investeerimisaruandeid ning 2006. aasta aruannet „Aafrika majandusareng — välismaiste otseinvesteeringute rolli ümberhindamine”;
  - võttes arvesse Ühendatud Rahvaste Organisatsiooni tööstusarengu organisatsiooni (UNIDO) 2005. ja 2006. aasta uuringuaruandeid Aafrika välisinvestorite kohta;
  - võttes arvesse oma 21. märtsi 2002. aasta Kaplinna deklaratsiooni läbirääkimiste kohta uue kaubanduskorra üle;
  - võttes arvesse ÜRO aastatuhande arengueesmärkide deklaratsiooni (2000) ja kohustust kaotada vaesus;
  - võttes arvesse ÜRO arengu rahastamise konverentsil (Monterrey, 2002) rahvusvahelise üldsuse võetud kohustusi, eelkõige rahvusvaheliste vahendite varumist ja rahaliste vahendite netovoo suurendamist ning arengualast tehnilist koostööd, et saavutada muu hulgas ka aastatuhande arengueesmärgid;
  - võttes arvesse majandusarengu-, rahandus- ja kaubanduskomisjoni raportit (AKV-EL/100.126/07/lõplik),
- A. arvestades, et välismaised otseinvesteeringud on asukohamaade arenguprotsessis olulise tähtsusega, tuues kaasa eelkõige kapitali ja tehnoloogiat ning nende kaudu oskusi, oskusteabe ja juurdepääsu turule, mis aitab kaasa vahendite tõhusamale kasutamisele ja tootlikkuse suurenemisele;
- B. arvestades, et erakapitali voog arengumaadesse on viimastel aastatel suurenenud ning selle tähtsus rahastamisallikana on tõusmas, olles võrreldav ametliku arenguabiga;
- C. arvestades, et välismaised otseinvesteeringud soodustavad arengut, kaasates asukohamaa tootmisprotsessi uusi sisendeid ja tehnoloogiaid, ning võivad tõhustada AKV riikide tarnevõimsust ning toetada jõulise investeeringute-ekspordi seose loomist, mis võib aidata kõnealustel riikidel saavutada majanduskasvu ja arengueesmärke, sealhulgas aastatuhande arengueesmärke;
- D. uskudes, et välismaised otseinvesteeringud võivad mängida olulist osa Aafrika riikide majanduse ümberkujundamisel, kuid et mõju sõltub nii kvaliteedist kui ka kvantiteedist; rõhutades, et ELi-Aafrika suhete väljakutseks on mõelda kriitiliselt, kuidas ligi meelitada ja reguleerida seda tüüpi välismaiseid otseinvesteeringuid, mis toetaksid õiglast majanduskasvu, aitaksid luua töökohti ning toetaksid ja uuendaksid kohalikku tööstust;
- E. olles teadlik välismaiste otseinvesteeringute teel olevatest tõketest, mis on AKV piirkondade vahel ja piirkondade sees väga erinevad, hõlmates muu hulgas valitsemise põhiküsimusi, õiguslikku raamistikku ja ettevõtluskliimat, institutsioonide tugevust, finantsvahenduse taset ja asukohaga seotud tegureid, näiteks transporti ja infrastruktuuri, haridust, oskustöölise olemasolu ja tervishoidu;

⁽¹⁾ AKV-ELi parlamentaarne ühisassamblee poolt vastu võetud Kigalis (Rwandas) 19.–22. novembril 2007.

⁽²⁾ ELT L 287, 28.10.2005, lk 4.

- F. arvestades, et enamiku AKV riikide majanduste puhul on kehtestatud õigusaktid, millega pakutakse välisinvestoritele laia valikut tagatise ja võimalusi, sealhulgas maa ja kinnisvara omamise ja välisvaluutapiirangute vähendamist, tagades sellega välisinvestoritele kapitali ja kasumi kodumaale viimise õiguse;
- G. arvestades, et mitmete AKV riikide majanduste puhul on võetud vastu õigusaktid, millega lubatakse välisinvestoritel osaleda erastamiskavades ja pakutakse suuri maksusoodustusi;
- H. arvestades, et AKV riigid on sõlminud 210 kahepoolset investeerimislepingut ELi liikmesriikidega ja järjest rohkem ka teiste arengumaadega;
- I. arvestades, et AKV riikide majandusliku ja sotsiaalse stabiilsuse ning jätkusuutliku arengu seisukohalt on olulise tähtsusega täiendavate rahaliste vahendite kättesaadavus, sealhulgas suurem välismaiste otseinvesteeringute sissevool ja kaubandusvõimalused,

Välismaiste otseinvesteeringute olulisus

- 1. on seisukohal, et olukorras, kus kauaaegse arengu rahastamiseks napib ressursse ja aastatuhande arengueesmärkide saavutamise aastaks 2015 näib üha keerulisem, on välismaiste otseinvesteeringute ligimeelitamine tõusnud majandusuuenduse strateegiatel olulisele kohale;
- 2. rõhutab vajadust toetada AKV riike suuremate välismaiste otseinvesteeringute voogude ligimeelitamisel ning asjakohase tehnosiirdega arengu ja konkurentsivõime parandamiseks;
- 3. on seisukohal, et välismaiste otseinvesteeringute ligimeelitamise poliitika tuleb üle vaadata ning tõsiselt tuleb arvesse võtta kulude ja tulude perspektiivi, sealhulgas keskkonnaseisundi halvenemist ja sotsiaalseid probleeme ning riigi jätkusuutliku majandusarengu eesmärkidele kaasaaitamist;

Ettevõtluskeskkond

- 4. kinnitab veel kord AKV riikide esmast vastutust nende arengu eest ning riiklike arengualaste jõupingutuste, sealhulgas makromajandusliku stabiilsuse ja ärikeskkonna eest;
- 5. rõhutab asukohaga seotud tegurite, näiteks majanduslik ja sotsiaalne infrastruktuur, ettevõtluskliima, kohalikud turutingimused, vahendite kättesaadavus, ennetavad investeeringute edendamise algatused ja varade kättesaadavus, äärmist olulisust sihtriiki investeerimise otsuse tegemisel;
- 6. tervitab suurema tähelepanu pööramist valitsemise tugevdamisele ja läbipaistvusele, mille eesmärk on tagada abi jõudmine vaesteni;
- 7. rõhutab, et ikka veel vajavad paljud AKV riigid tugevat tõuget riiklike investeeringute tegemiseks, et saada hakkama piirkonna kõrgete transpordikuludega, enamasti väikeste turgudega, madala tootlikkusega põllumajandusega, ebasoodsate põllumajanduslike ja kliimatiliste tingimustega, haigustest tuleneva koormusega ja tehnoloogia aeglase impordiga välismaalt;

Euroopa otseinvesteeringute edendamine

- 8. tunnistab, et sihtriigi pakutavad stiimulid — tõmbejõud — ja piirkondlik koostöö võivad kaasa tuua suurema finantsstabiilsuse, parema poliitika koordineerimise, paranenud infrastruktuuri kavandamise ja tööstuse jõulisema arengu, mille abil võib tekkida soodsam investeerimiskliima nii kodumaistele kui ka välismaistele ettevõtetele;
- 9. kutsub AKV riike üles järk-järgult süvendama vastavaid piirkondliku integratsiooni algatusi ja tööjao- tust;
- 10. rõhutab asukohamaa tegurite — tõukejõudude — olulisust, mis hõlmavad muu hulgas turu- ja kaubandustingimusi, äritingimusi ja riigi valitsemispoliitikat;

11. kutsub ELi liikmesriike ja Euroopa Komisjoni üles säilitama Euroopa riikidevaheliste ettevõtete järelevalve ja auditeerimise kõrget standardit, eelkõige tundlikes sektorites, määrates neile aruandekohustuse ettevõtte vastutuse kõrgemate standardite, kogutud teabe jagamise asukohamaa poliitikakujundajatega ning distsiplinaarmedetmete koostamise ja hüvitamise süsteemide loomise eest, kui esinevad selged tõendid asukohamaa majandusele tekitatud kahju kohta;
12. kutsub ELi liikmesriike üles leppima kokku AKV riikidesse investeerimise võimaluste turustamise ühise raamistiku kohta, lisaks julgustama kahepoolsete investeerimislepingute laiendamist väljapoole praegust koondumist Saksamaale, Ühendkuningriiki, Belgiasse, Prantsusmaale ja Madalmaadesse;
13. kutsub ELi liikmesriike üles viivitamata leppima kokku uuenduslike investeeringute edendamise meetmete ühine raamistik, mis hõlmaks muu hulgas käegakatsutavate rahaliste ja muude soodustuste andmist oma ettevõtetele ja institutsioonidele tehnosiirde tegemiseks AKV riikidesse ning võimaldaks AKV riikidesse investeerivatele äriühingutele maksu ümberarvutust; rõhutab, et see ei saa siiski asendada arengutoetusi ja, mis veelgi olulisem, prognoositavat ametlikku arenguabi;
14. rõhutab vajadust analüüsida, kuidas välismaised otseinvesteeringud on seotud kohalike investeeringutega, ja vajadust struktureeritud arutelu järele selle kohta, kuidas edendada seoseid riikidevaheliste ettevõtete ja kohalike äriühingute vahel, sealhulgas vajadust edendada avaliku ja erasektori dialoogi peamiste investeeringutõkete kõrvaldamiseks;
15. on mures puuduliku teabe pärast seoses majanduspartnerluse lepingutesse investeeringuid käsitlevate sätete lisamisega riiklike ja piirkondlike mõjude kohta;
16. palub, et Euroopa Komisjon teavitaks kord aastas parlamentaarset ühisassambleed EList pärit otseinvesteeringute osakaalust võrreldes mujalt maailmast pärit välismaiste otseinvesteeringutega;

Cotonou lepingu vahendite kasutamine välismaiste otseinvesteeringute edendamiseks

17. nõuab tungivalt, et Euroopa Investeerimispank tugevdaks ja parandaks investeerimisrahastu tulemuslikkust, muutmaks rahastu AKV riikide erasektori jaoks elujõuliseks vahendiks;
18. nõuab tungivalt, et Cotonou lepingu osalised volitaksid investeerimisrahastut edendada investeerimist, muutes rahastu lisaks kehtivatele volitustele ka ühissettevõtete edendamise vahendiks;
19. nõuab tungivalt, et Euroopa Komisjon ja Cotonou lepingu osalised moodustaksid vastavalt Cotonou lepingu artikli 77 lõikele 4 kümnenda EAFi raames piisavate vahenditega investeeringute tagatisrahastu;
20. rõhutab tungivat vajadust määratleda uuesti AKV-ELi ühiste institutsioonide — ettevõtjate arendamiskeskuse ning põllumajanduse ja maapiirkondadega seotud koostöö tehnilise keskuse — roll ja volitused, eesmärgiga anda neile investeerimise edendamiseks sihtpärased volitused koos samalalustliku lisarahastamisega;
21. kutsub Euroopa Komisjoni ja ELi liikmesriike üles suurendama rahalise ja tehnilise toetuse taset AKV riiklikele ja piirkondlikele välisinvesteeringuid edendavatele asutustele, andes neile muu hulgas selged volitused välisinvesteeringuteks;
22. rõhutab vajadust käsitleda, eelkõige AKV-ELi koostöö raames, AKV riikide struktuurilisi puudujääke välismaiste otseinvesteeringute ligimeelitamisel ja säilitamisel; nõuab tungivalt, et kõik Cotonou lepingu osalised paneksid erilist rõhku vahendite koondamisele infrastruktuuri, sotsiaalsete ja majanduslike investeeringute ning hea valitsemistava arendamiseks;
23. rõhutab vajadust tagada, et AKV riikidesse, eriti loodusvaradesse tehtavate välismaiste otseinvesteeringute arvata suurenemine mõjuks asjaomase poliitika ja institutsioonide kaudu arengule tasakaalustatult; kutsub AKV riike üles täitma selles osas oma arenguga seotud kohustused ning rahvusvahelist üldsust käimasolevat protsessi toetama;
24. teeb kaaspresidentidele ülesandeks edastada käesolev resolutsioon AKV-ELi nõukogule, Euroopa Komisjonile, Maailmapangale, Euroopa Investeerimispankale ja Aafrika Arengupangale.

RESOLUTSIOON ⁽¹⁾**juurdepääsu kohta tervishoiuteenustele ja ravimitele, keskendudes eelkõige tähelepanuta jäetud haigustele**

Parlamentaarne ühisassamblee,

- kes kohtub Kigalis (Rwandas) 19.–22. novembril 2007. aastal;
- võttes arvesse kodukorra artikli 17 lõiget 1;
- võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikleid 177–181a;
- võttes arvesse Euroopa Liidu (EL) ühiseesmärke, nagu need on määratletud ühisavalduses „Euroopa konsensus arengu küsimuses” ⁽²⁾;
- võttes arvesse koostöölepingut ühelt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma ning teiselt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide vahel, millele on alla kirjutatud Cotonous 23. juunil 2000 (Cotonou leping) ⁽³⁾ ja mida muudeti 25. juunil 2005 Luxembourgis ⁽⁴⁾;
- võttes arvesse komisjoni teatist „Kiirendada edasiminekut millenniumi arengueesmärkide suunas — Euroopa Liidu panus” ⁽⁵⁾;
- võttes arvesse avaliku ja erasektori partnerluse suurenevat rolli üldiste avalike hüvede pakkumisel, nagu on määratletud komisjoni teatises „Tervishoid ja vaesuse vähendamine arengumaades” ⁽⁶⁾;
- võttes arvesse komisjoni teatist „Arengumaade tervishoiu inimressursikriisi käsitlev ELi tegevusstrateegia” ⁽⁷⁾;
- võttes arvesse Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) 2006. aasta maailma tervisearuannet „Töötades koos tervise heaks” ⁽⁸⁾;
- võttes arvesse Maailma Terviseassamblee (WHA) 27. mai 2006. aasta viiekümne üheksandat resolutsiooni rahvatervise, innovatsiooni, tervisealase uurimistegevuse ja intellektuaalomandi õiguste kohta — ülemaailmse strateegia ja tegevuskava suunas ⁽⁹⁾;
- võttes arvesse Euroopa ja arengumaade kliiniliste uuringute partnerlust (EDCTP);
- võttes arvesse 18. detsembril 2006. aastal vastu võetud Euroopa Ühenduse teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse seitsmendat raamprogrammi (2007–2013) ⁽¹⁰⁾;
- võttes arvesse parlamentaarse ühisassamblee 19. veebruari 2004. aasta resolutsiooni vaesuse poolt põhjustatud haiguste ja reproduktiivtervise kohta AKV riikides üheksanda EAFi kontekstis (AKV-EL 3640/04/lõplik) ⁽¹¹⁾;
- võttes arvesse parlamentaarse ühisassamblee 25. novembri 2004. aasta resolutsiooni toiduabi ja toiduga kindlustatuse kohta (AKV-EL 3692/04/lõplik) ⁽¹²⁾;
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi 8. septembri 2005. aasta resolutsiooni raskete ja tähelepanuta jäetud haiguste kohta arengumaades ⁽¹³⁾;
- võttes arvesse parlamentaarse ühisassamblee sotsiaal- ja keskkonnakomisjoni raportit (AKV-EL 100.083/07/lõplik),

⁽¹⁾ Vastu võtnud AKV-ELi parlamentaarne ühisassamblee 22. novembril 2007 Kigalis (Rwandas).

⁽²⁾ Euroopa konsensus arengu küsimuses, I osa 1. jagu, ELT C 46, 24.2.2006.

⁽³⁾ EÜT L 317, 15.12.2000, lk 3.

⁽⁴⁾ ELT L 287, 28.10.2005, lk 4.

⁽⁵⁾ KOM(2005)132.

⁽⁶⁾ KOM(2002)129, lk 12.

⁽⁷⁾ KOM(2005)642.

⁽⁸⁾ http://www.who.int/whr/2006/whr06_en.pdf

⁽⁹⁾ Maailma Terviseassamblee (WHA) 27. mai 2006. aasta resolutsioon 59.24.

⁽¹⁰⁾ ELT L 412, 30.12.2006.

⁽¹¹⁾ ELT C 120, 30.4.2004, lk 29.

⁽¹²⁾ ELT C 80, 1.4.2005, lk 23.

⁽¹³⁾ ELT C 192 E, 17.8.2006, lk 350.

- A. arvestades, et tervis on põhiõigus ning arengu ja majandusliku heaolu eeldus ning seepärast peaks tervishoiuteenuste ja ravimite kättesaadavus olema arengupoliitika keskmeks;
- B. arvestades, et juurdepääs tervishoiuteenustele on ülemaailmse julgeoleku ja inimõiguste küsimus, sest nakkushaiguste ilmumine ja taasteke võib põhjustada laialdast vaesust, invaliidsust, suremust ja ebastaabiisust ning kiiret levikut üle maailma;
- C. arvestades, et edusammud aastatuhande arengueesmärkide saavutamiseks aastaks 2015 on olnud ebapiisavad, tõstes esile vajaduse suurema asjakohase pühendumise järele;
- D. arvestades, et iga päev sureb 27 000 inimest hädavajalike ravimite puuduse tõttu;
- E. arvestades, et igal aastal sureb 10 miljonit last haigustesse, mida saaks vaktsiinidega ära hoida;
- F. arvestades, et igal aastal jääb enam kui 28 miljonit last oma esimesel eluaastal vaktsineerimata;
- G. arvestades, et lisaks kolmele surma põhjustavale haigusele (HIV/AIDS, malaaria ja tuberkuloos) on palju muid haigusi, mis koos mõjutavad hinnanguliselt miljardit inimest, st kuuendikku maailma elanikkonnast;
- H. arvestades, et sellised tähelepanuta jäetud haigused on Aafrika trüpanosomiaas (unitõbi), Buruli haavand, Chagasi tõbi, denguepalavik, seedetrakti ussnugilised, laste kõhulahtisus, leišmaniaas (Kala Azar), leepira, lümfisoonete filariaas (elefantisus), onkotserkiaas (jõepimesus), skistosomiaas (kakssuulastõbi), trahhoom ning suhkurtõbi, vaimuhaigused ja epilepsia;
- I. arvestades, et olemasoleva ravi puudulikkuse tõttu põhjustavad tähelepanuta jäetud haigused palju puudeid ja vaesust, kuid saavad suhteliselt vähe vahendeid teadusuuringuteks, muu hulgas ELi tasandil;
- J. arvestades, et ravimite väljatöötamise alased teadusuuringud on keskendunud peamiselt arenenud riikides müüdavatele ravimitele ja arenenud riikides esinevatele haigustele;
- K. arvestades, et uurimis- ja arendustegevuse tulemused peaksid olema ülekantavamad, et teaduslik teadmine ja alusuuringud viiksid kliiniliste uuringute ja uute toodete registreerimiseni;
- L. arvestades, et väga ohtlik on nakatumine korraka tuberkuloosi ja HIVsse — samas kõigest 0,5 % HIVsse nakatunud patsientidest on testitud tuberkuloosi suhtes ja 70 % tuberkuloosi nakatunud patsientidest on testitud HIV suhtes, mis näitab vajadust suurema rahalise toetuse ja rahaliste vahendite ning haigusepõhiste programmide ja teenuste vahelise koostöö järele;
- M. arvestades, et multiresistentset tuberkuloosi (MDR-TB) on väga keeruline diagnoosida ja ravida;
- N. arvestades, et 6–10 % maailmaturu ravimitest on võltsravimid ja et 25 % Aafrikas tarbitud ravimitest usutakse olevat võltsravimid;
- O. arvestades, et kõige tõhusam viis suguhaiguste vastu võitlemiseks on ennetus ning et vaesuse vähendamisel ja HIV/AIDSi vastu võitlemisel mängib olulist osa pereplaneerimise ning emade tervise- ja reproduktiivtervise alase teabe ning teenuste kättesaadavus, ja vastupidi;

- P. arvestades, et maailmas on puudu hinnanguliselt 4,3 miljonit tervishoiuspetsialisti, sealhulgas 2,4 miljonit arsti, õde ja ämmaemandat 57 maailma vaeseimas riigis, ning et olukord on halvem maapiirkondades;
- Q. arvestades, et noorte tüdrukute juurdepääs haridusele ja naistervishoiutöötajate suurem osakaal on kaks tegurit, mis julgustavad naisi tervishoiuteenuseid kasutama;
- R. arvestades, et abi andmine on tervishoiusektori pikaajaliste püsikulude katmiseks olnud tihti liiga lühiajaline ja ettearvamatu, et see võib suure arvu rahvusvaheliste organisatsioonide kaasatuse tõttu olla keeruline ning ei ole alati kooskõlas valitsuste prioriteetide ja suutlikkuse tõstmise jõupingutustega;
- S. arvestades, et Rahvusvahelise Valuutafondi ja Maailmapanga poliitika tekitavad mõnikord vaestele riikidele tohutuid takistusi, kehtestades liialt jäigad eeskirjad riiklikele kulutustele, mis on kokkusobimatu aastatuhande arengueesmärkide saavutamise seoses tervishoiu, veevarustuse ja kanalisatsiooniga,

Tähelepanu tervishoiule

1. nõuab tungivalt, et AKV riigid eraldaksid 15 % aasta riiklikest kulutustest tervishoiule (Abuja deklaratsioon⁽¹⁾) ja et EL täidaks Euroopa Parlamendi eesmärgi kulutada 20 % rahalise abi kohustustest tervishoiule ja haridusele;
2. rõhutab, et liikmesriigid peavad täitma oma lubaduse anda 0,7 % oma rahvamajanduse tulust välisabile ning tagama, et kõnealune abi on kooskõlastatud, prognoositav ja pikaajaline;
3. kutsub ELi, Rahvusvahelist Valuutafondi ja Maailmapanka üles mitte kohaldama ülemäära jäiku eeskirju riiklikele kulutustele ja mitte edendama avalike teenuste asjakohatute tureformide jätkamist abi tingimuste, tehnilise nõu ja kaubanduskokkulepete kaudu;
4. usub, et kümnenda Euroopa Arengufondi riigistrateegia dokumentides, vaesuse vähendamise strateegia dokumentides ja keskpika perioodi kuluraamistikes, sealhulgas eelarvetes, tuleb tervishoiule palju rohkem tähtsust omistada ning tuleb tagada, et analüüs, millest teavet saadakse, mõjutaks tervishoiusektori töö suunitlust;
5. rõhutab riigi poliitilise juhtimise ja usaldusvärsuse olulisust ning kutsub AKV riikide valitsusi ja komisjoni üles tagama, et kodanikuühiskond ja mõjutatud ning kõrvaletõrjutud kogukonnad oleksid poliitika kujundamisse ja elluviimisesse kaasatud;
6. väidab, et abiga seotud kohustused peavad peegeldama üldist tervishoiu olukorda ja nende riikide tulemusi, ning seda mitte üksnes HIV/AIDSi, tuberkuloosi ja malaaria osas;
7. toetab 2006. aasta maailma tervisearuande soovitus suunata pool rahvusvahelisest tervishoiule sihtots-
tarbeliselt eraldatud arenguabist tervishoiusüsteemide tugevdamisele ja ülejäänud pool nendest rahalis-
test vahenditest tööjõu tugevdamisele;
8. toetab vajadust tugevdada tervishoiusüsteeme AKV riikides lähenemisviiside abil, näiteks parandades hädavajalike ja üldravimite kättesaadavust, vähendades bürokraatiat halduse lihtsustamise abil, suurendades kulutasuvust, parandades tõhusust teenuste ümberkorraldamise ja detsentraliseeritud tervishoiu-
süsteemide abil ning eraldades vahendeid elanikkonna vajaduste paremaks täitmiseks;

(¹) Abuja deklaratsioon, võetud vastu 27. aprillil 2001. aastal.

9. toetab kõiki sekkumisi, mille eesmärk on suurendada hädavajalike ravimite kättesaadavust, eriti AKV riikide vaestes ja abivajavates kogukondades;
10. julgustab riikliku tervishoiu reguleeriva raamistiku ja kvaliteedi tagamise süsteemide loomist ja tugevdamist, et lihtsustada planeerimist ning avaliku ja erasektori tervishoiuteenuste osutajate ravimitega seotud tegevuse üle järelevalve teostamist;
11. rõhutab, et avaliku ja erasektori partnerlused, avaliku sektori arengualased partnerlused ning partnerlused põhja- ja lõunapiirkondade ning lõunapiirkondade endi vahel võivad mängida positiivset rolli tervishoiusektori tugevdamisel, eriti vähearenenud riikides ja arengumaades;

Ennetus

12. rõhutab, et haiguste ennetus peaks olema valitsuse poliitika keskmes vaksineerimiskampaaniate, toiduga kindlustatuse (toitumise), puhta joogiveega varustatuse ja toimiva kanalisatsiooni, tubaka- ja alkohoolikontrolli programmide ning samuti hügieeni, turvaseksi, tervete eluviiside edendamise ja muude teavitamiskampaaniate näol;
13. rõhutab, et teave ja vaktsiinid on kõige kulutasuvam viis nakkushaiguste ennetamiseks ja kontrolliks ning et arengumaades on palju võimalusi laiema hõlmatuse saavutamiseks olemasolevate vaktsiinidega, uute ja vähekasutatud vaktsiinide kasutuselevõtmisega ning parema vaktsiini väljatöötamisega, mis sobib arengumaadele;
14. nõuab ennetavate meetmete, sealhulgas pikaajalise mõjuga putukatõrjevahendiga töödeldud malaariavastaste võrkude programmi jätkamist, seisva vee allikate kõrvaldamist, sümptomite äratundmise alaseid koolitusi, tuberkuloosi testimist HIVsse nakatunud patsientidel ja vastupidi ning seksuaal- ja reproduktiivtervise programme ja HIV/AIDSi programme koos asjakohaste vahenditega;
15. julgustab ravimiettevõtteid, kes on pühendunud jõupingutustele suurendada hädavajalike ja taskukohase hinnaga ravimite kättesaadavust AKV riikides, eelkõige keskenduma tähelepanuta jäetud haigustele;

Suutlikkus ja infrastruktuur

16. usub, et tervishoiualaste tulemuste parandamise võti on tervishoiu infrastruktuur ja logistilised ketid, sealhulgas töötajad, kliinikud ja haiglad, varustus ja ravimite tarnekanalid ning vaktsiinid;
17. nõuab uusi jõupingutusi tervishoiusüsteemide taastamiseks, ülesehitamiseks ja tugevdamiseks suuremate aastaeelarvete ja ELi abi kaudu, et parandada juurdepääsu kvaliteetsetele teenustele, diagnostikale, vaktsiinidele ja ravimitele, eelkõige vaeste hulgas ja riskirühmades;
18. tervitab ülemaailmsete tervishoiualaste partnerluste, näiteks vaktsiinide ja immuniseerimise ülemaailmse liidu ning ülemaailmse AIDSi, tuberkuloosi ja malaaria vastu võitlemise fondi jõupingutusi toetada arengumaade tervishoiusüsteemide tugevdamist;
19. nõuab algatusi asjakohase diagnostika, ohutute, kättesaadavate ja piisavate ravimite, ohutute verekoagulatsioonimeetodite ja turvalise varu kiirema kohapealse kättesaadavuse võimaldamiseks ning asjakohast koolitust, tehnilist abi ja infrastruktuure, muu hulgas maapiirkondades, ning rõhutab, kui oluline on tagada, et kõik immuniseerimisprogrammid väldiksid meditsiinitehnika korduskasutamist;
20. märgib, et usaldusväärsete andmete kogumine ja tervishoiu põhinäitajate jälgimine võimaldab töötada välja kogemuspõhise poliitika, mis võib osutuda tõhusamaks;
21. toetab uute hädavajalike ravimite hindamise ja hankimise ning suutlikkuse tõstmise tugevdamise WHO eelkvalifitseerimise programmi;

22. tervitab komisjoni teatist „Arenngumaade tervishoiu inimressursikriisi käsitlev ELi tegevusstrateegia” ning nõuab meetmete tugevdamist kõnealusel valdkonnas; kinnitab vajadust saavutada paremad töötingimused, meditsiinitöötajate koolitus- ja karjäärivõimalused ning samuti nende säilitamise stiimulid, mestimisprogrammid ja vahetusprogrammid;
23. nõuab tungival, et AKV riikide valitsused muudaksid ühiskonna õiglasemaks, järgides soolist võrdõiguslikkust tervishoiu ja hariduse, samuti tööalase staatuse valdkonnas, ning tugevdaksid naiste ühiskondlikku seisundit ja iseseisvust, keskendudes naistele ja tüdrukutele tervishoiusektori inimressursside ja karjäärivõimaluste väljatöötamisel;
24. julgustab ELi koostama ja rakendama ELi tervishoiutöötajate eetilist töölevõtmist käsitlevat käitumisjuhendit ja toetama ülemaailmset käitumisjuhendit, et hoida ära ajude äravool arengumaadest arenenud riikidesse; usub, et EL ja rahvusvaheline abi peaksid tagama töötajate kui tervishoiusüsteemi investeeringu pikaajalise rahastamise;
25. usub, et investeeritud veevarustusse, kanalisatsiooni ja infrastruktuuri ning samuti teadlikkuse tõstmisse tervishoiu, puhta vee, kanalisatsiooni ja hügieeni vaheliste seoste kohta on olulise tähtsusega võitluses veega levivate haiguste vastu ja tervishoiusüsteemide loomisel;

Uurimis- ja arendustegevus

26. tervitab Maaailma Terviseassamblee resolutsiooni vastuvõtmist rahvatervise, innovatsiooni, tervisealase uurimistegevuse ja intellektuaalomandi õiguste kohta, mis sillutab teed tervishoiualaste teadusuuringute vajaduste ja arengumaade prioriteetide määratlemisele;
27. tervitab tähelepanuta jäetud haiguste kaasamist ja ELi seitsmenda uurimis- ja arendustegevuse raamprogrammi uurimistulemuste ülekantavust; palub komisjonil toetada institutsioone, kes on valmis tegema koostööd rahvatervise algatustega, mis on suunatud kõnealustele sektoritele, ning tagama, et riiklikult rahastatud teadusuuringutest pärit uued ravimid jäävad kõigile kättesaadavaks;
28. juhib tähelepanu, et nende ELi ja rahvusvahelise tasandi suurenenud poliitiliste kohustuste jaoks tuleb nüüd leida pikaajaline rahaline toetus ja suurendada partnerriikide, akadeemiliste ringkondade ja tööstusharu koostööd, et saavutada edu uute diagnostikavahendite ja ohutute, tõhusate ravimite väljatöötamisel;
29. tunnustab Euroopa ja arengumaade kliiniliste uuringute partnerluse (EDCTP) osa endeemiliste haiguste levikuga riikide kohalikele kliinikutele, eetilistele ja sotsiaalsetele tingimustele vastavate uute ravimite ja vaktsiinide kliiniliste uuringute korraldamisel ja nõuab EDCTP tegevuste laiendamist teistele tähelepanuta jäetud haigustele ja kliinilise ravimiarenduse meetodi teistele etappidele (I ja IV etapile);
30. nõuab soospetsiifilisemaid ravimite kliinilisi uuringuid; rõhutab vajadust suurendada meditsiiniteadlaste teadlikkust naiste ja meeste erinevatest eluviisidest ning elutingimustest, mida tuleb arvesse võtta uute ravimite ja vaktsiinide väljatöötamisel;
31. toetab kohalike teadusuuringute, kliiniliste uuringute ja tootmisvõimsuse suurendamist, sealhulgas piirkondlike ja riiklike üldravimeid tootvate tööstusharude väljatöötamist mõjutatud piirkondades ning integreeritud projektide väljatöötamist alates uute haiguste avastamisest kuni uute ravimite väljatöötamise ja tootmiseni, ning nõuab teadusuuringuid, mis hõlmaksid kasutus- ja tervishoiusüsteemide teadusuuringuid, mille eesmärk on sekkumiste tõhusam rakendamine ja mis võtaksid arvesse ravimite retseptide, kasutuse, kättesaadavuse, taskukohasuse ja jaotamisega seotud kultuurilisi küsimusi;
32. nõuab rea meetmete edendamist, et parandada ravimite kättesaadavust ja taskukohasust, sealhulgas astmelisi hindu, annetusi ja allahindlusi, innovatsiooniahindu, maksualandusi, stiimuleid, eelnevaid ostu- ja turukohustusi seoses vaktsiinidega, mis tähendab rahastajatepoolset kindlat kohustust toetada eelnevalt kokkulepitud tasemega vaktsiinide ostmist, samuti tootmistehnoloogia ja teadmiste siiret endeemiliste haiguste levikuga riikidesse;

33. tervitab uuenduslikke algatusi, näiteks eelnevad turukohustused seoses vaktsiinidega, et kiirendada ravimite ja vaktsiinide väljatöötamist ning tootmise suurendamist arengumaades;
34. usub, et ravimite läbivaatamine ja registreerimine on oluline endemiliste haiguste levikuga riikides, samuti eriprotseduurid tähelepanuta jäetud haiguste ravimite ohu- ja kasuteguri suhte paremaks hindamiseks;
35. usub, et avaliku ja erasektori arengualased partnerlused pakuvad eduka mudeli ravimiettevtete ja avalik-õiguslike teadusuuringute vaheliseks koostööks uuenduslike ravimeetodite väljatöötamiseks ja suutlikkuse tõstmise tugevdamiseks;
36. tuletab meelde arengumaade õigust kasutada intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepinguga (TRIPS-leping) neile võimaldatud paindlikkust, eelkõige Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) turgudega mitte kohalduvates mittetulunduslikes valdkondades, säilitades samas intellektuaalomandi kaitse soodustused ja käsitledes ravimite registreerimise ja turundusega seotud regulatiivseid küsimusi; usub, et kõnealune õigus võib olla kasulik vaidlustes uute ravimite litsentseerimise ja intellektuaalomandi õiguste üle ravimitööstusega, mille puhul on kaalumisel ülekaaluka avaliku huviga terviseküsimused;
37. rõhutab hiljutist näidet, kus Brasiilia kasutas kõiki võimalusi, mida pakub TRIPS-leping ravimite kohustusliku litsentseerimise ja muude intellektuaalomandi õigustega seotud aspektide osas;
38. on väga mures sellepärast, et mõned AKV riigid on kehtestanud ravimite toimeainetele, ravimitele ja vaktsiinidele tollitariifid, imporditollimaksud või muud maksud, mis muudavad ravimid vaeste kogukondade jaoks kättesaamatuks; nõuab tungivalt, et Euroopa Komisjon seda uuriks ja õhutaks riike selliseid makse tühistama;
39. rõhutab, et resistentsuse vähendamiseks on oluline järgida määratud ravimite kasutamist ning igal võimalikul juhul püüda leida võimalikult lühem ravimi manustamise skeem, kombineeritud ravi ja kindlaksmääratud doosid;
40. kutsub AKV riike ja ELi üles kiirendama võltsravimite vastaseid jõupingutusi meditsiinitorodete ja -materjalide tõhusa kvaliteedikontrolli toetamise, tolli ja politsei koostöö tugevdamise ning võltsravimite tootmise ja müügi kuritegelikuks kuulutamise alase rahvusvahelise konventsiooni edendamise kaudu;
41. kutsub AKV riike üles võtma kohustus kiirendada artemisiniinipõhise kombineeritud ravi kasutuselevõtmist, mida on tunnustatud tõhusaima malaaria ravimina; kutsub rahastajaid üles rahastama artemisiniinipõhise kombineeritud ravi ravimeid ja toetama nende ostmist, eelkvalifitseerimist ja tootmist;
42. rõhutab arenenud riikide ja arengumaade ühishuvi, näiteks mikroobivastase resistentsuse kontrollimisel ning paremate gripiviirusevastaste ravimite ja vaktsiinide otsingul; juhib tähelepanu, et teadusuuringud tähelepanuta jäetud haiguste valdkonnas võivad avaldada positiivset kaasmõju muude haiguste mõistmisele: näiteks vaktsiine ja immuunsust käsitlevad teadusuuringud võivad suurendada teadmisi allergiliste tervisehäirete kohta, mis mõjutavad Euroopas üha rohkem inimesi;
43. nõuab tungivalt ülemaailmse tuberkuloosi peatamise kava täitmist ja usub, et eksisteerib pakiline vajadus piiratud vahendite tingimustesse sobivate uute tuberkuloosi, sealhulgas multiresistentne tuberkuloos, kiirdiagnostika testide järele, ning nõuab tungivalt meetmete võtmist eesmärgiga tagada, et kõiki tuberkuloosiravimeid testitaks multiresistentse diagnoosiga patsientide peal;
44. usub, et HIV/AIDSi ülemaailmse nuhtlusega tuleb võidelda, võimaldades üldise juurdepääsu ennetusele, ravile ja hooldusele, sealhulgas viirusevastastele ravimitele, vabatahtlikule nõustamisele ja testimisele, ning töötada tugevdatud jõupingutuste kaudu välja mikrobiitside ja vaktsiine;

45. nõuab rahvusvaheliselt rahastajate kogukonnalt toetust WHO-le ja WHO ennetava kemoterapia strateegiale piisava koguse usaldusväärsete kvaliteetsete anthelmintikumide (albendasool, ivermektiin, prasi-kanteel) kättesaadavuse suurendamiseks, et takistada ja ravida ussnugulistega nakatumist, ning üldise hankimiskoha rajamiseks;
46. nõuab, et AKV riigid ja EL võtaksid kohustuse suurendada nende hooldust, kes kannatavad vaimuhai-guste ja neuroloogiliste häirete ning vigastuste käes, tugevdades esimese etapi arstiabi ja kogukonnapõ-hist taastusabi, tõstes samas avalikku ja kutsealast teadlikkust ning võideldes häbimärgistamise ja diskri-mineerimisega;
47. usub, et teenused, mis oleksid võimelised diagnoosima, kontrolli all hoidma ja ravima selliseid haigusi nagu suhkurtõbi, päästaksid palju elusid ja vähendaksid puudeid; laiendada tuleks eelkõige insuliini ja ravimite kättesaadavust ning rajada tuleks spetsialistide võrgustikud ja spetsialistide koolitus;
48. kutsub AKV riikide valitsusi ja komisjoni üles toetama sünnitusjärgse uurise ennetuse ja ravi programme, sealhulgas võtma vastu seadused, mis määraksid abiellumise minimaalse vanuse, eden-daksid sünnitusabi ja reproduktiivtervise alase hariduse üldist kättesaadavust ning ravi läbinud tüdru-kute ja naiste sotsiaalset taastusravi;
49. teeb kaaspresidentidele ülesandeks edastada käesolev resolutsioon AKV-ELi nõukogule, WHO-le, Euroopa Komisjonile, Aafrika Liidule, Maailmapangale ja Rahvusvahelisele Valuutafondile.

RESOLUTSIOON ⁽¹⁾

loodusõnnetuste kohta AKV riikides — Valmisolekule suunatud (EAFi vahendid) ja abile suunatud (ECHO vahendid) ELi rahastamine (AKV-EL/100.173/07/lõplik)

AKV-ELi parlamentaarne ühisassamblee,

- kes kohtub Kigalis (Rwanda) 19.–22. novembril 2007. aastal;
- võttes arvesse kodukorra artikli 17 lõiget 2;
- võttes arvesse Cotonou lepingut, eriti selle artikleid 30 (piirkondlik koostöö) ja 32 (keskkond ja loodus-varad);
- võttes arvesse Aafrika arengu uue partnerluse (NEPAD) keskkonnaalast algatust;
- võttes arvesse Aafrika Liidu assamblee istungjärgul 29.–30. jaanuaril 2007. aastal vastu võetud otsust kliimamuutuste ja arengu kohta ning otsust Sahara algatuse nn rohelise müüri meetmete rakendamise kohta;
- võttes arvesse AKV ministrite nõukogu 4.–5. mail 2004. aastal Gaborone'is (Botswana) toimunud 79. istungjärgul vastu võetud otsust nr 3, milles kinnitati veel kord vajadust pöörata erilist tähelepanu kõrbestumisvastastele strateegiatele ja kuiva pinnase küsimustele, et käsitleda otsustava tähtsusega säästva majandamise küsimusi nagu põud, raadamine ja veevarud;
- võttes arvesse 23.–24. juunil 2004. aastal Maputos (Mosambiik) toimunud Aafrika riigipeade ja valit-susjuhtide neljandal tippkohtumisel vastu võetud otsust nr 3/LXXIX/04, milles rõhutati paljude AKV riikide, piirkondade ja elanikkonna suurt tundlikkust loodusõnnetuste ja nendega seotud keskkonnapro-bleemide suhtes ning julgustati pühendumat ennetavate algatuste toetamisele kõnealuste probleemide vastu võitlemiseks;

(¹) Vastu võtnud AKV-ELi parlamentaarne ühisassamblee 22. novembril 2007 Kigalis (Rwanda).

- võttes arvesse 8.–9. märtsil 2007. aastal toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel tehtud eesistujariigi järeldusi, milles rõhutati strateegilise eesmärgi — hoida maailma keskmise temperatuuri tõus alla 2 Celsiuse kraadi, võrreldes industriaalühiskonna eelse tasemega — saavutamise tähtsust;
  - võttes arvesse 2007. aasta juunis Heiligendamis toimunud G8 tippkohtumisel sõlmitud kokkulepet ELi, Kanada ja Jaapani vahel vähendada süsinikdioksiidi heidet ülemaailmsel tasandil 2050. aastaks vähemalt poole võrra;
  - võttes arvesse valitsustevahelise kliimamuutuste rühma (IPCC), millele anti 2007. aastal Nobeli rahu-preemia, aruandeid ning eriti selle teise töörühma neljandat hindamisaruannet „Mõjud, kohandumine ja tundlikkus“;
  - võttes arvesse aastatuhande ökosüsteemi 2005. aasta hindamisaruannet, milles uuriti maa paljude loodusvarade kasutamist ja degradeerumist;
  - võttes arvesse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni ja selle Kyoto protokollid;
  - võttes arvesse 3.–14. juunil 1992. aastal Rio de Janeiro (Brasiilia) toimunud ÜRO keskkonna- ja arengukonverentsil enam kui 178 valitsuse poolt vastu võetud Agendat 21, Rio de Janeiro keskkonna- ja arengudeklaratsiooni ning metsade säästva majandamise põhimõtteid käsitlevat teatist, mille põhimõtteid rõhutati veel kord 26. augustil kuni 4. septembril 2002. aastal Johannesburgis (Lõuna-Aafrika) toimunud säästva arengu tippkohtumisel;
  - võttes arvesse 17. juunil 1994. aastal Pariisis vastu võetud ÜRO kõrbestumise vastu võitlemise konventsiooni, mis jõustus 26. detsembril 1996. aastal;
  - võttes arvesse 18.–22. jaanuaril 2005. aastal toimunud suurõnnetuste ohu vähendamise ülemaailmse konverentsi lõpparuannet ning eriti Hyogo tegevusraamistikku aastateks 2005–2015: maailma riikide ja kogukondade vastupidavuse suurendamine suurõnnetuste suhtes;
  - võttes arvesse ÜRO Peaassamblee 20. detsembri 2002. aasta resolutsiooni 57/256 Yokohama strateegia ja ohutuma maailma tegevuskava läbivaatamise kohta — suunised loodusõnnetuste ennetamise ja leevendamise ning loodusõnnetusteks valmisoleku kohta, ning 2005. aasta jaanuaris Mauritiusel toimunud ÜRO väikesaarte arengumaid käsitlevat rahvusvahelist kohtumist „Barbados plus 10“;
  - võttes arvesse oma 1. aprillil 1999. aastal Strasbourgis vastu võetud resolutsiooni kliimamuutuste ja väikesaarte arengumaa kohta AKV-ELi koostööraamistikku kontekstis ⁽¹⁾, 19. veebruaril 2004. aastal Addis Abebas vastu võetud resolutsiooni tsüklonite tekitatud kahju kohta Vaiksel ookeanil, India ookeanil ja Kariibi merel ning vajaduse kohta reageerida kiirelt loodusõnnetustele ⁽²⁾, 25. novembril 2004. aastal Haagis vastu võetud resolutsiooni orkaanikahjustuste kohta Kariibi mere piirkonnas ⁽³⁾ ning 24. novembril 2005. aastal Edingburghis vastu võetud resolutsiooni loodusõnnetuste põhjuste ja tagajärgede kohta ⁽⁴⁾;
  - võttes arvesse parlamentaarse ühisassamblee sotsiaal- ja keskkonnakomisjoni raportit (APP/3802/05),
- A. arvestades, et loodusõnnetused ja loodusvarade ammendumine kujutavad endast tõsist ohtu vaesuse vähendamisele ja aastatuhande arengueesmärkide saavutamisele;
- B. arvestades, et kuigi AKV riikide panus kliimamuutuste põhjustesse on väike, kannatavad AKV riigid nende tagajärgede tõttu kõige tõsisemalt; arvestades, et kliimamuutused võivad aeglustada edusamme säästva arengu suunas kas vahetult suurema tundlikkuse tõttu kahjuliku mõju suhtes või kaudselt kohanimisvõime vähenemise tõttu;

⁽¹⁾ EÜT C 271, 24.9.1999, lk 30.

⁽²⁾ ELT C 120, 30.4.2004, lk 44.

⁽³⁾ ELT C 80, 1.4.2005, lk 36.

⁽⁴⁾ ELT C 136, 9.6.2006, lk 22.

- C. arvestades, et loodusõnnetuste mõju on eriti kahjulik arengumaadele, muutes arengukoostöö soodsa mõju negatiivseks, takistades majanduskasvu jätkumist ja vaesuse vähendamist ning põhjustades bioloogilise mitmekesisuse tõsist kadumist;
- D. arvestades, et AKV riigid seisavad silmitsi peamise väljakutsega vastata pikas perspektiivis tõhusalt loodusõnnetuste mõjule, arendades ja tugevdades selleks riiklikke ja piirkondlikke katastroofiohu vähendamise, taastamise ja ohjamise meetmeid;
- E. arvestades, et AKV riigid pakuvad maailmale laias valikus ökosüsteemi teenuseid ilma nõuetekohase hüvitiseta;
- F. arvestades, et uued uuringud kinnitavad, et Aafrika on kliimaolude varieerumise suhtes kõige tundlikum manner, kuna piirkonna loodus on suure surve all ning tema kohanemisvõime madal; arvestades, et prognooside kohaselt kannatab 2020. aastaks 75–250 miljonit aafriklast suurema veepuuduse all kliimamuutuste tõttu; arvestades, et prognooside kohaselt on tõsises ohus samuti põllumajanduslik tootmine, kalapüük ning toidu kättesaadavus;
- G. arvestades, et prognooside kohaselt on 2050. aastaks kliimamuutuste tõttu vähenenud veevarud sellise tasemeni, et nendest ei piisa enam nõudluse rahuldamiseks paljudes väikestes saareriikides, mis asuvad nt Kariibi meres, India ja Vaikses ookeanis, mis on eriti tundlikud meretaseme tõusu ja loodusõnnetuste suhtes;
- H. arvestades, et 21. sajandi lõpuks prognoositud meretaseme tõus mõjutab suure rahvaarvuga madalaid rannikualasid, kus eeldatavalt sagenevad üleujutused, tormilainetus, erosioon ja muud rannikualadele iseloomulikud ohud, mis mõjutavad kohalikke varusid ja turismi, ohustavad asulaid, rajatisi ja hädavajalikke infrastruktuure;
- I. arvestades, et kliimaga mitteseotud pinged võivad suurendada tundlikkust kliimamuutuste ja loodusõnnetuste suhtes, vähendades paindlikkust, kohanemisvõimet ning ennetamis- ja leevendamispoliitika mõju ressurside kasutamise tõttu, et rahuldada vajadusi;
- J. arvestades, et üksnes vähestes kavades jätkusuutlikkuse edendamiseks ja tundlikkuse vähendamiseks kliimamuutuste ja loodusõnnetuste suhtes on hõlmatud kohanemisvõime edendamine;
- K. arvestades, et katastroofiohu vähendamine on eelkõige riiklik vastutus, ning arvestades, et on vaja tugevdada koostööd ja partnerlust piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil;
- L. arvestades, et kuigi keskkonnaküsimused, katastroofideks valmisolek ja nende ennetamine ning kliimamuutuste leevendamine on olulised kõikides riikides, ei ole neid süvalaiendatud kõikidesse EÜ abiprogrammidesse ja seotud õigusaktidesse;
- M. arvestades, et poliitika energia varustuskindluse edendamiseks ja muud leevendusmeetmed avaldavad järgmistel aastakümnetel suurt mõju kasvuhoonegaaside heite madalama stabiliseerimistaseme saavutamise võimalusele;
- N. arvestades, et finantsvood arengumaadesse puhta arengu mehhanismi, ülemaailmse keskkonnanafondi ja tehnosiirdele antava arenguabi kaudu on seni olnud piiratud ja jaotunud geograafiliselt ebavõrdset;
- O. arvestades, et arengu säästvamaks muutmine arengukava muutmise abil võib anda suure panuse kliimamuutuste leevendamisele, kuid kava rakendamine võib nõuda mitmete takistuste ületamist ressurside osas,
1. rõhutab ohte, mida loodusõnnetused ja kliimamuutused kujutavad endast säästvate arengule, vaesuse vähendamisele ja aastatuhande arengueesmärkide saavutamisele; rõhutab samuti aastatuhande 7. arengueesmärgi tähtsust keskkonna jätkusuutlikkuse tagamiseks;

2. märgib loodusõnnetuste arvu suurenemist ja sagenemist, nende hävitavat mõju ning eriti vaeste inimeste tundlikkust kõnealuste olukordade suhtes; rõhutab, et üha raskem on vahet teha loodusõnnetuste ja inimtegevuse tagajärjel toimunud õnnetuste vahel, kus ohtu ei kujuta endast mitte üksnes looduslikud ohutegurid, vaid ka inimtegevus ja vähene planeerimine;
3. rõhutab vajadust tõhusa ülemaailmse tegevuse järele, et käsitleda loodusõnnetuste probleemi AKV riikides, mille raames tööstusriigid peaksid tunnistama oma vastutust ja võtma juhtrolli kasvuhoonegaaside mõju vastu võitlemises, mis on kliimamuutustele kaasa aidanud;
4. palub AKV ja ELi riikide valitsustel ning parlamentidel tagada, et loodusvarade kasutamine ei kahjustaks ökoloogilist tasakaalu; märgib sellega seoses murega, et ülemäärane puuraie ja ebaseaduslik metsaraie võib viia kõrbestumise ja muude kliimamuutusteni, mida peaks takistama vastutustundliku ja tõhusa metsanduspoliitika, asjakohase metsa uuendamise ning säästvate põllumajandustavade kaudu; kutsub loodusvarasid kasutavaid äriühinguid üles keskkonnastandardeid ja õigusakte järgima;
5. märgib kliimamuutuste tagajärgi ja väljakutseid, nimelt äärmuslike ilmastikutingimuste ja vähenevate loodusvarade kujul, millel on tõsised tagajärjed arengule ja julgeolekule, näiteks suurem tundlikkus, loodusvaradega seotud konfliktid ja loodusõnnetustest tingitud ränne; rõhutab seetõttu, et katastroofiohu vähendamine peab käsitlema kliimamuutuste leevendamist ja nendega kohanemist;
6. märgib, et loodusõnnetused võivad põhjustada ulatuslikku rahvaste liikumist, ja tunnistab, et ehkki katastroofiohu vähendamine on eelkõige riigi vastutus, on AKV ja ELi riikide valitsused kohustatud näitama üles solidaarsust kannatada saanud riikidega;
7. rõhutab Maailma Terviseorganisatsiooni hoiatusi äärmiselt suure ohu kohta, mida ülemaailmne soojenemine võib avaldada tervisele lõunapoolsetes riikides, eriti seoses malaaria ja silmanägemisega, ning nõuab tungivalt meetmete võtmist, et toetada kõnealuste halvenenud tervisega seotud probleemide ennetamise, parandamise ja ohjamise meetmeid;
8. nõuab tähtsajalist kõikehõlmavat strateegiat katastroofiohu vähendamise, nendeks valmisoleku ja kliimamuutuste strateegiate süvalaiendamiseks kõikidesse riiklikesse arengukavadesse, ELi arengupoliitikasse ja humanitaarabisse; rõhutab, et kõnealused strateegiad peavad toetama kodanikuühiskonna, kohalike kogukondade ja asutuste võetud meetmeid pikema perspektiiviga lähenemisviisis tundlikkuse vähendamiseks katastroofide suhtes;
9. kutsub ELi liikmesriike üles toetama AKV riike inimestele suunatud katastroofiohu vähendamise, kliimamuutuste ja kriisiennetuskavade väljatöötamisel, mis peaksid hõlmama leevendamise- ja kohanemissstrateegiaid, varajase hoiatuse süsteemi, loodusõnnetusteks valmisoleku ja evakueerimisstrateegiaid, hädaabi turvatsoone, kindlustusskeeme ning kiireks jaotamiseks mõeldud humanitaarabivahendite rahastamist; kutsub samuti AKV riike üles tagama, et kõnealused meetmed on riiklikul ja kohalikul tasandil esmatahtsad, neil on rakendamiseks tugev institutsiooniline alus ning nad võtavad arvesse haavatavate elanikerühmade vajadusi;
10. kutsub ELi üles eraldama vähemalt 10 % täiendavaid rahalisi vahendeid humanitaarabi eelarvele katastroofiohu vähendamiseks ning suurendama märkimisväärselt rahalisi vahendeid katastroofiohu vähendamiseks, kliimamuutuste leevendamiseks ja nendega kohanemiseks arenguabi eelarve raames, ohustamata sealjuures muid jõupingutusi, eelkõige peamistes tervishoiu- ja hariduse valdkondades;
11. rõhutab, et AKV riigid ja piirkonnad vajavad rahvusvahelise üldsuse toetust, mis on vajalik, et parandada nende meetmeid katastroofide tagajärgede leevendamiseks riiklikul ja piirkondlikul tasandil, nendeks valmisolekut ja varajase hoiatamise suutlikkust, suurendada üldsuse teadlikkust katastroofide vähendamisest ja nende prognoosimisest ning reageerimisest hädaolukordades;
12. avaldab kahetsust AKV-ELi loodusõnnetuste rahastusse eraldatud vahendite väga madala taseme pärast, vaatamata vajaduse suurenemisele, tervitades samas selle loomist; kutsub ELi üles eraldama täiendavaid vahendeid rahastusse 10. EAFi ja teiste ELi eelarveridade raames, et abistada AKV riike ja piirkondi asjakohaselt katastroofiohu vähendamisel ning hädaabi, taastamise ja arengukoostöö ühendamise (EARA) suutlikkuse suurendamisel ning parandatud varajase hoiatuse ja kiirreageerimissüsteemide rahastamisel;

13. nõuab seetõttu tungivalt, et komisjon jätkaks 10. EAFi raames AKV-ELi loodusõnnetuste rahastu toetamist ning laiendaks täiendavalt selle kohaldamisala, andes vähemalt 250 miljonit eurot vahenditest, mis on eraldatud AKV riikide sisesele koostööle, samuti kasutades osa kavandatud reservi vahenditest, et aidata AKV piirkondi ja riike, eriti AKV väikesed saareriike, loodusõnnetusteks valmisoleku ja ohjamise programmi kõikehõlmaval rakendamisel, samuti katastroofijärgses pikaajalises taastamistöös;
14. on veendunud, et Euroopa Arengufond (EAF) vajab piisavalt vahendeid, et aidata arengumaadel kohandada ja leevendada kliimamuutuste põhjustatud mõjusid, rõhutab sellega seoses suutlikkuse suurendamist, katastroofide ennetamist, haridust, töö infrastruktuuri ja ravimitele juurdepääsu tähtsust, ning juhib tähelepanu vajadusele suurendada suutlikkust teaduse, mõju ja kohanemise hindamise, ohtude prognoosimise ning puhta arengu mehhanismi projektide ettevalmistamise valdkondades;
15. rõhutab vajadust suurendada rahalisi vahendeid asjaomaste inimressursside arendamiseks katastroofide ennetamise, nendeks valmisoleku, leevendamise ja ohjamise, samuti kliimamuutustega kohanemise jaoks ning lõunapoolsete piirkondade endi vahel toimuva koostöö tugevdamiseks kõnealustes valdkondades;
16. kutsub Euroopa Komisjoni ja ELi liikmesriike üles võtma kõik vajalikud meetmed, et võimaldada võimalikult kiiret asjakohase rahalise toetuse mobiliseerimist häda- ja humanitaarabi jaoks;
17. rõhutab vajadust ajakohastada pidevalt AKV riikide keskkonda iseloomustavaid näitajaid ja süvalaiendada keskkonnaaspektid riiklikesse strateegiadokumentidesse, piirkondlikesse strateegiadokumentidesse ja temaatilistesse programmidesse; rõhutab kõnealuse tegevuse käigus riikide parlamentide ja kodanikuühiskonna sidumise tähtsust;
18. on veendunud, et arengupoliitikat ei saa lahutada keskkonna- ega muudest poliitikavaldkondadest, ning nõuab terviklikku säästva arengu poliitika lähenemisviisi, mis integreerib keskkonnamõõtme kõikidesse AKV riiklikesse ja piirkondlikesse strateegiadokumentidesse, samuti kõikidesse arenguprogrammidesse ja -projektidesse;
19. nõuab, et ülemaailme kliimamuutuste liit muutuks peamiseks vahendiks katastroofide ennetamise ja nende valmisoleku, samuti kliimamuutustega kohanemise ja nende leevendamise käsitlemisel;
20. nõuab tungivalt, et AKV riikide valitsused koostaksid kriisiennetuse hädaabi- ja varuplaanid, mis peaksid hõlmama evakueerimisstrateegiaid, hädaabi turvatsoone, kindlustusskeeme ja kiireks jaotamiseks mõeldud humanitaarabivahendite rahastamist;
21. rõhutab vajadust tõeliselt üldise lähenemisviisi järele loodusõnnetuste ja kliimamuutuste puhul ning kutsub rahvusvahelist üldsust üles pühendumisele rahvusvaheliselt progressiivsetele lahendustele; nõuab seetõttu läbirääkimiste alustamist ÜRO rahvusvahelisel kliimakonverentsil ülemaailmse ja kõikehõlmava 2012. aasta järgse kokkuleppe üle, mis peab põhinema Kyoto protokollil ja laiendama seda;
22. nõuab tungivalt, et arengumaad pühenduksid rohkem Kyoto protokolliga kohaselt olemasolevatele rahastamismehhanismide vahenditele ning püüaksid kõnealused panused muuta siduvaks kohustuseks;
23. nõuab heade tavade jagamist, tehnosiiret ja teadlikkuse suurendamist maakasutuse planeerimise kohta, ehitamise kohta ohutsoonides, turvaliste ehituskonstruksioonide ja olulise tähtsusega rajatiste kaitsmise kohta;
24. nõuab piirkondliku ja rahvusvahelise koostöö parandamist, et lihtsustada info- ja arvutitehnoloogia jagamist ning madaltehnoloogiliste lahenduste, näiteks radio maapiirkondades ja kõrvalistes kohtades, rahastamise jätkamist;
25. kutsub AKV riike üles leppima piirkondlikul tasandil kokku vesikondade majandamise osas, võttes koordineeritud meetmeid seoses vee- ja kalavarudega;

26. märgib, et taastuvate energiaallikate kasutamine, näiteks päikese-, tuule- ja biomassienergia, vähendaks AKV riikide sõltuvust naftast; kutsub ELi ja selle liikmesriike üles jagama asjakohast tehnoloogiat ja pakkuma piisavalt rahalisi vahendeid ning nõuab tungivalt, et Euroopa Komisjon vaataks läbi kriteeriumid keskkonnasõbralikkuse, tundlikkuse ja eraldatuse kriteeriumide hõlmamise kohta, määrates kindlaks energia- ja veerahastu rahaliste vahendite kasutamise õiguse 10. EAFi raames;
27. kutsub AKV ja ELi riike üles korrigeerima konkreetseid eesmärke taastuenergia kasutamiseks ning on seisukohal, et taastuenergia tuleb vastavalt Cotonou lepingule seada AKV-ELi arengukoostöö programmid esikohale;
28. teeb kaaspresidentidele ülesandeks edastada käesolev resolutsioon AKV-ELi nõukogule, Euroopa Komisjonile, Aafrika Liidule ja ÜRO peasekretärile.

RESOLUTSIOON ⁽¹⁾

olukorra kohta Kongo Demokraatlikus Vabariigis, eelkõige riigi idaosas, ja selle mõju kohta piirkonnale

AKV-ELi parlamentaarne ühisassamblee,

- kes kohtub Kigalis (Rwanda) 19.–22. novembril 2007. aastal;
- võttes arvesse kodukorra artikli 17 lõiget 2;
- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone olukorra kohta Kongo Demokraatlikus Vabariigis (KDV) ja Ida-Aafrika järvede piirkonnas;
- võttes arvesse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) Julgeolekunõukogu resolutsiooni olukorra kohta Kongo Demokraatlikus Vabariigis ja ÜRO peasekretäri igakuiseid kõnealust küsimust käsitlevaid aruandeid;
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi 15. detsembri 2004. aasta resolutsiooni olukorra kohta Kongo Demokraatliku Vabariigi idaosas ⁽²⁾;
- võttes arvesse Ida-Aafrika järvede piirkonna julgeoleku, stabiilsuse ja arengu pakti, mille allkirjastasid Nairobis (Keenia) 16. detsembril 2006. aastal Ida-Aafrika järvede piirkonna riikide riigipead ja valitsusjuhid;
- võttes arvesse 20. novembri 1989. aasta rahvusvahelist lapse õiguste konventsiooni, mis keelab laste kaasamise relvastatud konfliktidesse;
- võttes arvesse AKV-ELi parlamentaarne ühisassamblee delegatsiooni raportit presidendi- ja parlamendivalimiste kohta, mis peeti KDV-s vastavalt 30. juulil ja 29. oktoobril 2006. aastal;
- võttes arvesse nõukogu ühismeetmeid, mis käsitlevad Euroopa Liidu (EL) missiooni anda nõu ja abi julgeolekusektori reformi raames KDV-s;
- võttes arvesse Kimberley protsessi, mille lõppeesmärk on teha lõpp nn vereteemantide ringlusele ja parandada valitsemist nendes riikides, mis on rikkad loodusressursside poolest, kõikide äriühingute tehtud maksete ning valitsustele naftast, gaasist ja mäetööstustoodetest laekunud tulu kontrollimise ja avalikustamise kaudu,

---

⁽¹⁾ Vastu võtnud AKV-ELi parlamentaarne ühisassamblee 22. novembril 2007 Kigalis (Rwanda).

⁽²⁾ ELT C 226E, 15.9.2005, lk 359.

- A. arvestades, et aastaid kestnud relvastatud konfliktid on toonud kaudselt või otseselt kaasa 4 miljonit kaudset või otsest ohvrit ja põhjustanud vähemalt 1,5 miljoni inimese, kellest enamik on naised ja lapsed, ümberasustamise ning samuti Kongo Demokraatliku Vabariigi sotsiaal-majandusliku infrastruktuuri hävinemise;
- B. tuletades murega meelde, et alates 2006. aasta lõpust on orienteeruvalt 300 000 Põhja-Kivu provintsi elanikku olnud sunnitud kodudest põgenema sõja tõttu, millesse on kaasatud KDV tavarelvajõud ja tagandatud kindral Laurent Nkunda mässulised sõdurid ning teised relvastatud rühmitused, viies ümberasustatud inimeste koguarvu 800 000 inimeseni;
- C. tundes äärmiselt suurt muret suureneva vägivalda, laialt levinud inimõiguste rikkumise, vägistamise ja teiste idapoolsetest provintsidest (Põhja-Kivu ja Lõuna-Kivu) pärit naiste vastu toime pandavate seksuaalse vägivalda vormide pärast;
- D. olles sügavalt mures lapssõdurite püsiva olemasolu ja nende suureneva värbamise pärast relvastatud sõdurite poolt KDV idaosas;
- E. tundes muret peaaegu pideva ohuolukorra pärast KDV idaosas, mis teeb humanitaarabiorganisatsioonidele võimatuks tsiviilelanikkonnale toiduainete ja esmatarbevahendite, nagu ravimid, väljajagamise;
- F. arvestades välisriikide relvastatud rühmituste, sealhulgas endiste Rwanda relvajõudude (endine FAR)/Interahamwe (Demokraatlikud jõud Rwanda vabastamiseks) kohalolekut, kes jätkavad karistamatult metsikuste, nagu mõrvad, vägistamised, piinamised ja haarangud, toimepanemist, sundides sellega tsiviilelanikkonna ümber asuma KDV idaossa ja naaberriikidesse, mis kujutab endast ohtu riigi julgeolekule, stabiilsusele ja arengule;
- G. arvestades, et relvastatud konfliktide ja mässajate relvastatud rühmituste püsimine Ida-Aafrika järvede piirkonnas kujutab endast tõsist ohtu rahule, stabiilsusele, demokraatiale ja arengule kõnealuses piirkonnas; arvestades, et see seab ohtu piirkonna riikide vahelise koostöö ja muudab kasutuks rahvusvahelise üldsuse jõupingutused, et saavutada kõnealuses piirkonnas elujõuliste ja jõukate demokraatlike riikide tekkimise ning nende elanike elutingimuste paranemise;
- H. arvestades, et sellest tulenevalt on tingimata vaja võtta kõik vajalikud meetmed, et teha lõpp konfliktidele, kaotada relvastatud rühmitused ja hoida ära mis tahes tulevased konfliktid, et kindlustada rahu ja demokraatiat, edendada stabiilsust ja arengut piirkonnas Ida-Aafrika järvede piirkonna rahvaste heaolu nimel ja et võimaldada KDV seaduslikel institutsioonidel pühendada energia oma riigi ülesehitamisele, mille on korduvad sõjad hävitanud;
- I. arvestades, et nii KDV kui ka Ida-Aafrika järvede piirkonna riikides on rahu ja demokraatiat võimalik saavutada vaid lõpu tegemisega ähvardavale ohule, mille on tekitanud välisriikide ja riigisisest relvastatud rühmitused KDV ja nende poliitilised organisatsioonid, ning samuti kõikide kõnealuses piirkonnas marodööritsevate poolsõjaväeliste rühmituste täieliku desarmeerimisega;
- J. arvestades, et Rahvusvaheline Kriminaalkohus on uurinud kuritegusid, mida on võidud KDV alates 2004. aastast toime panna;
- K. võttes arvesse kohustusi, mille Tripartite-plus'i tippkohtumisel Kigalis 28. augustil 2007. aastal võtsid vastu lepinguosalisel, nimelt KDV, Rwanda, Uganda ja Burundi sõjaväejuhid, ja neid kohustusi, mille võtsid 16. septembril 2007. aastal kõnealuste riikide välisministrid eesmärgiga taotleda rahu vastavatel territooriumidel paiknevate relvajõudude kahjutuks tegemisega; võttes arvesse KDV ja Rwanda välisministrite ühisdeklaratsiooni, mis anti välja 3. ja 4. septembril 2007. aastal toimunud Kinshasa kohtumise lõpus;
- L. arvestades, et KDV valitsuse ja Rwanda Vabariigi valitsuse ühiskommünikees ühise lähenemisviisi kohta teha lõpp mõlemas riigis ning Ida-Aafrika jõgede piirkonnas rahu ja stabiilsust ähvardavale ohule, mille allkirjastasid 9. novembril 2007. aastal kahe riigi välisministrid ÜRO toetusel ja Ameerika Ühendriikide ning ELi esindajate kohalolekul, kirjeldatakse üldjoontes uusi väljavaateid rahule ja riikidevahelisele koostööle piirkonnas;

- M. arvestades, et KDV president Joseph Kabila ja Uganda president Yoweri Museveni kohtusid Tansaania 2007. aasta septembris, et luua ÜRO toetusel ühendatud sõjaväeline jõud, et tõrjuda eemale Jumala Vastupanuarmee (LRA) mässajad, kes põhjustavad piirkonnas ebastabiilsust, ja ka selleks, et alustada naftauuringute alast ühistegevust;
- N. arvestades, et KDV on tohutult rikas muu hulgas looduslike mineraalide ja metsaressursside poolest, mida tuleb hoolikalt ja tõhusalt hallata, et tagada riigi majanduslik ja sotsiaalne areng;
- O. võttes arvesse mäetööstuse läbipaistvuse algatust (EITI), mille üks osaline on KDV;
- P. võttes arvesse KDV valitsuse otsust vaadata läbi sõja ajal ja üleminekuetapis sõlmitud mäetööstuse ja metsanduse valdkonna lepingud;
- Q. arvestades, et 18. detsembril 2005. aastal Kongo rahva poolt vastu võetud põhiseadus pakub kindla aluse, mis on vajalik, et ehitada üles riik, mis põhineb õigusriigi põhimõtetel ja tõeliselt demokraatlikul ühiskonnal;
- R. arvestades, et mitmepoolsed presidendi- ja parlamendivalimised, mis peeti KDVs vastavalt 30. juulil ja 29. oktoobril 2006. aastal, on andnud elanikkonnale uue lootuse rahu, stabiilsuse ja jõukuse ajajärgule pärast aastaid kestnud diktatuuri ja sõda; arvestades, et parajasti korraldatakse kohalikke valimisi;
- S. arvestades, et Kongo kodanikel on õigus valitsusüksuste võrdsel kaitsele, eelkõige seoses julgeolekuga ja nende inimeste ning vara ohutusega;
- T. arvestades, et Kongo parlament on hiljuti võtnud vastu seaduse poliitilise opositsiooni staatuse kohta KDVs, et tugevdada demokraatiat ja poliitilise opositsiooni rolli riigi valitsemisel,
1. kutsub kõiki KDV idaosas konfliktides osalevaid jõude üles austama inimõigusi ja rahvusvahelist humanitaarõigust, lõpetama kõik rünnakud tsiviilelanike vastu ja lubama humanitaarabisutustel tulla tsiviilelanikkonnale appi;
  2. nõuab tungivalt, et inimõiguste rikkumiste, sõjakuritegude, inimsusevastaste kuritegude, naistevastase seksuaalvägivalla ja lapsõdurite värbamise toimepanijatest antaks teada, et need tuvastatakse, võetakse vastutusele ja karistatakse kooskõlas riigisisese ja rahvusvahelise kriminaalõigusega;
  3. kutsub KDV valitsust ja ÜRO missiooni Kongo Demokraatlikus Vabariigis (MONUC) üles tagama humanitaarabiorganisatsioonide liikmete julgeoleku piisav tase;
  4. kutsub ELi ja AKV riikide valitsusi, Euroopa Liidu Nõukogu, Euroopa Komisjoni, ÜROd ja Aafrika Liitu (AL) üles tegema kõik mis võimalik, et anda KDV idaosas elanikele tõhusat ja piisavat abi ning et aidata kaasa humanitaarkatastroofi lahendamisele;
  5. väljendab tõsist muret seoses olukorraga ja riigisisest ümberasustatud inimeste ja siiani välisriikides viibivate pagulaste arvuga ning kutsub KDV ametiasutusi ja vastuvõtjariike üles tegema kõik mis nende võimuses, et hõlbustada Kongo pagulaste ohutut tagasipöördumist, eelkõige tehes täielikult koostööd partneritega, nagu ÜRO Maailma Toiduprogramm (WFP) ja ÜRO Pagulaste Ülemkomissar (UNHCR);
  6. kutsub Euroopa Komisjoni ja nõukogu üles valmistama koostöös valitsusväliste organisatsioonide ja KDV valitsusega ette Kongo Demokraatliku Vabariigi jaoks mõeldud humanitaarprogramm eesmärgiga anda Kongo elanikele rohkem ja paremat meditsiinilist abi;
  7. kutsub Euroopa Komisjoni üles andma Kivu rahukonverentsi korraldamiseks toetust, sealhulgas rahalist abi, et võimaldada elanikkonnal kestvate lahenduste otsimisest osa võtta;
  8. võtab nõuetekohaselt arvesse Burundi, KDV, Uganda ja Rwanda vastastikusi kohustusi ning eelkõige ühiskommunikatsioonide, mille allkirjastasid Rwanda ja KDV valitsus 9. novembril 2007. aastal kooskõlastatud ja kestva lahenduse leidmiseks julgeolekuprobleemidele piirkonnas, ning kiidab osalisi jõupingutuste eest;

9. nõuab tungivalt, et osapooled austaksid rangelt võetud kohustusi, ning kutsub ÜROd, ELi, Aafrika Liitu, asjaomaste riikide partnereid ja ka Ida-Aafrika järvede piirkonna riikide sõpru üles toetama jõuliselt ning aktiivselt jõupingutusi nimetatud kohustuste ja julgeoleku, stabiilsuse ja arengu pakti rakendamiseks Ida-Aafrika järvede piirkonnas;
10. nõuab tungivalt, et KDV valitsus MONUCi toetusel — kelle vahendeid tuleb suurendada — ja kooskõlas 9. novembri 2007. aasta ühiskommünikee lõike 9 punktiga b käivitaksid kiiremas korras sõjalised operatsioonid endise FARI/Interahamwe kui ühe genotsiidi toimepaneva sõjaväelise organisatsiooni lammutamiseks KDVs, ja et kõnealuseid operatsioone viidaks läbi samaaegselt operatsioonidega ebaseaduslike relvastatud rühmituste kaotamiseks Põhja- ja Lõuna-Kivus;
11. tervitab Rwanda ja KDV poolt oma vastavate välisministrite kohtumistel Kinshasas 3. ja 4. septembril 2007. aastal väljendatud taht normaliseerida kahe riigi vahelisi suhteid ning julgustab neid selles suhtes;
12. nõuab, et kõik julgeoleku, stabiilsuse ja arengu paktile allakirjutanud riigid Ida-Aafrika järvede piirkonnas selle täielikult ratifitseeriks ja seda täielikult rakendaksid;
13. nõuab jõupingutuste tegemist riigisisel ja rahvusvahelisel tasandil õigusriigi põhimõtete tugevdamiseks KDVs, eriti valitsemise ja julgeoleku valdkonnas;
14. taotleb riigivõimu taastamist ja austamist kogu riigis, mis tähendab kõikide relvastatud rühmituste desarmeerimist;
15. kutsub rahvusvahelist üldsust, sealhulgas ELi liikmesriike ja AKV riike üles austama oma lubadusi teha KDVga koostööd ja aitama tuua stabiilsust riigi idaosas;
16. kutsub ÜROd, ELi, Aafrika Liitu ja teisi KDV partnereid jätkama kõnealuse riigi ametiasutuste jõupingutuste toetamist armee, politsei, julgeolekuteenistuste ja kohtusüsteemi reformimisel riigi ja selle võimu, kõikide riigis ja ka Ida-Aafrika järvede piirkonnas rahu ja julgeoleku tugevdamiseks vajalike oluliste elementide taaskoostamiseks;
17. väljendab rahulolu demokraatlikult valitavate institutsioonide loomise üle KDVs ja kutsub riigijuhte üles tegema kõik vajalikud algatused, et tugevdada demokraatiat ja tagada kõikide Kongo rahva aktiivsete jõudude osalemine riigi juhtimises põhiseadusliku korra alusel;
18. tervitab asjaolu, et KDV parlament on võtnud vastu seaduse, millega kehtestatakse poliitilise opositsiooni staatus, ning nõuab selle kiiret väljakuulutamist ja edukat kohaldamist;
19. nõuab ELi ja rahvusvahelise üldsuse toetust kohalike valimiste korraldamisele, mille läbiviimine Kongo valimisprotsessi viimase etapina oli algselt kavandatud 2007. aastale;
20. võtab teadmiseks KDV valitsuse otsuse vaadata läbi sõja ajal ja üleminekuetapis sõlmitud mäetööstuse ja metsanduse valdkonna lepingud, et nende üle uuesti läbirääkimisi pidada, ning kutsub KDV valitsust üles kehtestama läbipaistvad mehhanismid riigi loodusvarade majandamiseks, et võimaldada parlamendil ja ka kodanikuühiskonnal esitada Kongo elanikkonna huvides ettepanekuid;
21. on seisukohal, et riigi säästva arengu jaoks on hädavajalik juurdepääs riigi loodusrikkustele ja nende üle teostatav demokraatlik kontroll ning nende ümberjaotamine elanikkonna kui terviku kasuks;
22. kutsub Euroopa Komisjoni ja Euroopa Liidu nõukogu üles tugevdama oma praegusi koostöösidemeid KDV valitsusega riigi loodusvarade kasutamise üle peetava järelevalve valdkonnas;
23. teeb kaaspresidentidele ülesandeks edastada käesolev resolutsioon AKV-ELi nõukogule, Euroopa Komisjonile, Kongo Demokraatliku Vabariigi ja Ida-Aafrika järvede piirkonna riikide valitsustele, ÜRO peasekretärile ning Aafrika Liidu komisjonile.

V LISA

**Kigali deklaratsioon
arengusõbralike majanduspartnerluslepingute kohta**

AKV-ELi parlamentaarne ühisassamblee, kes kohtub Kigalis (Rwanda) 19.–22. novembril 2007. aastal:

I Preambul

- A. arvestades, et Cotonou lepingus sätestatakse osaliste kokkulepe sõlmida uus WTOga kooskõlas olev kaubanduskord, kõrvaldades järk-järgult nendevahelised kaubandustõkked, edendades koostööd kõikides kaubanduse ja arengu suhtes olulistest valdkondades, põhinedes õigustikul ja parandades turulepääsu;
- B. arvestades, et piirkondlike turgude loomine kujutab endast majanduspartnerluslepingute rakendamise keskset vahendit, ja arvestades, et piirkondlik integratsioon kujutab endast AKV riikide sotsiaalse ja majandusliku arengu olulist alust;
- C. tuletades meelde, et AKV ja ELi vahelise majandus- ja kaubandusalase koostöö eesmärk on edendada arengut ning toetada AKV riikide järkjärgulist integreerimist maailma majandusse;
- D. tuletades meelde, et vastavalt Kaplinna deklaratsioonile on majanduspartnerluslepinguid käsitlevate läbirääkimiste eesmärk tugevdada AKV riikide majandusi;
- E. rõhutades, et Kaplinna deklaratsioonis nõuti, et läbirääkimised ehitataks üles avatud ja läbipaistval moel, võttes arvesse vahendite ja arengu erinevusi kahe läbirääkimisi pidava poole vahel;
- F. tunnistades asjaolu, et siiani ei ole erinevatel põhjustel ükski AKV läbirääkimisi pidav meeskond olnud suuteline kõikehõlmavaid majanduspartnerluslepinguid käsitlevaid läbirääkimisi lõpule viima,

II Läbirääkimiste protsess

- 1. võtab teadmiseks, et AKV riigid teatavad, et Euroopa Komisjon on avaldanud neile survet majanduspartnerluslepingu allkirjastamiseks, ja et see on AKV-ELi partnerluse vaimuga vastuolus;
- 2. nõuab tungivalt, et Euroopa Komisjon tunnistaks, et AKV riigid vajavad kõikehõlmaval viisil kavandatud lepingute mõju hindamiseks rohkem aega, arvestades, et tõelised läbirääkimised on toimunud alles viimased kaks aastat;
- 3. märgib murega, et Euroopa Komisjon on väitnud, et kui lepinguid ei ole sõlmitud, kehtestatakse alates 1. jaanuarist 2008 suurele osale muudest riikidest kui vähimarenenud AKV riikidest pärit ekspordile tollid ning see seaks ohtu miljonite töötajate heaolu ja elatusvahendid AKV riikides;
- 4. märgib Euroopa Komisjoni hiljutist otsust võtta vastu kaheastmeline lähenemisviis kaubandushäirete vältimiseks mõnede AKV riikide puhul ja jätkata kõikehõlmavaid, arengusõbralikke majanduspartnerluslepinguid käsitlevaid läbirääkimisi pärast 31. detsembril 2007;
- 5. rõhutab piirkondlike turgude tähtsust ja seda, et mis tahes kaheastmelist lähenemisviisi või mis tahes muud algatust, mis võib käimasolevaid AKV riikide piirkondliku integratsiooni protsesse kahjustada, tuleb vältida;
- 6. rõhutab, et Euroopa Komisjon peab austama Cotonou lepingus võetud kohustusi tagamaks, et AKV riigid — sealhulgas muud riigid kui vähimarenenud maad — kes ei saa majanduspartnerluslepinguid allkirjastada, varustataks kaubandusraamistikuga, mis vastab nende olukorrale ja on kooskõlas Cotonou lepingu artikli 37 lõikega 6;
- 7. kutsub osalisi üles lisama kõikidesse majanduspartnerluslepingutesse perioodilise läbivaatamise punkti, et hinnata nende rakendamist ja võimaldada mis tahes vajalikke kohandusi;

III Põhimõtted*Üldine lähenemisviis*

- 8. usub, et kõik saavutatud kokkulepped, olgu need vahelepingud või täielikud majanduspartnerluslepingud, peavad tagama, et mitte ühtegi riiki ei jäetaks pärast läbirääkimiste tähtaja möödumist halvemasse olukorda;
- 9. nõuab, et vähimarenenud maade ühinemise vahelepingutes sätestatud künnist vähendatakse piisavalt, et see langeks kokku nende arenguastmega;
- 10. rõhutab, et majanduspartnerluslepingu piirkondade piirkondliku integratsiooni protsess peab olema majanduspartnerluslepingute aluspõhimõte ja et kõnealused lepingud peavad olema AKV piirkondliku integratsiooni algatustega kooskõlas ja neid toetama;

Turulepääsu parandamine

11. hindab seda, et vähimarenenud maade jaoks, kes ei ole veel vahelepingute osalised, on algatus „Kõik peale relvade” (EBA) üksi ebapiisav ja see tuleks ühendada täiustatud ja lihtsustatud päritolueeskirjadega;
12. rõhutab, et päritolueeskirjade lihtsustamine on nõutav eeltingimus ja et uute lepingute rakendamisel tuleks kasutada kogu vajalikku paindlikkust;
13. rõhutab, et Euroopa Komisjon peaks lisama lepingutesse vajalikke asümmeetriaid, eelkõige neid, mis puudutavad määratlust „põhimõtteliselt kogu kaubandus”, tundlike toodetega hõlmatust, üleminekuperioodide pikkust ja liberaliseerimise tempot, mis põhineb arengu vahe-eesmärkidel, kaitsemeetmeid ja vaidluste lahendamist;
14. märgib, et vabakaubanduslepingute uue põlvkonna sõlmimine Euroopa Komisjoni poolt võiks tuua kaasa AKV riikide praeguste kaubanduseeliste edasise vähenemise ja et EL peaks seepärast võtma seda arvesse ning toetama piisavalt kohandamist, konkurentsivõime parandamist ja mitmekesistamist AKV riikides;
15. nõuab AKV riikidele piisava rahalise ja tehnilise abi andmist, et võimaldada neil pidada kinni ELi impordialastest normidest ja standarditest ning niimoodi paremast turulepääsust täielikult kasu saada;

Tarnepiirangutega tegelemine

16. väljendab muret paljude Euroopa Komisjoni esitatud sätete pärast teenuste, konkurentsi, intellektuaalomandi ja riigihangete valdkonnas, kuna mõned AKV piirkonnad ei taha nende küsimustega tegelda, ja nõuab tungivalt, et Euroopa Komisjon oleks kõnealusel küsimuses paindlikum;
17. avaldab kahetsust, et viivitus läbivaadatud Cotonou lepingu ratifitseerimisel võib takistada 10. EAFi rakendamist, mille tulemuseks on tõenäoliselt puudujääk AKV-ELi koostööle igal aastal eraldatavas abis, ja seepärast julgustab kõiki osalisi viima ratifitseerimisprotsess niipea kui võimalik lõpule;
18. rõhutab, et ainult kaupu käsitlev leping peab sisaldama lisaks Euroopa Arengufondi käsitlevatele sätetele konkreetseid majanduspartnerluslepingutega seotud kaubandusabi käsitlevaid sätteid, et arendada tarnevõimsust ja tegelda kaubanduse liberaliseerimise sotsiaalse mõjuga AKV riikides;
19. rõhutab lisaks, et EAFi vahendite eraldamine ei tohi olla seotud majanduspartnerluslepingute allkirjastamisega ning majanduspartnerluslepingute allkirjastamine ei tohi olla EAFi vahendite eraldamise tingimus;

Valitsuse tulude mitmekesistamine

20. nõuab suurema tähelepanu pööramist tulude mitmekesistamise probleemidele, millega AKV riigid silmitsi seisavad, eelkõige arvestades, et kaotatakse praktiliselt kõik imporditollimaksud kaubandusele ELiga;
21. tervitab ettepanekut luua majanduspartnerluslepingute piirkondlikud fondid, mis peaksid sisaldama maksude reguleerimise vahendit, mis koosneb Euroopa Komisjoni ja ELi liikmesriikide osamaksudest, et anda rahalist abi tulude mitmekesistamise algatustele AKV riikides ja toetada ausa kaubanduse algatusi;

Väliskaubandusele avalduva ühise põllumajanduspoliitika reformi mõjuga tegelemine

22. kutsub ELi üles tagama, et ühise põllumajanduspoliitika mis tahes reform oleks kooskõlas selle arengupoliitika ja AKV riikidega tehtava koostöö eesmärkidega;
23. usub, et suhkrosektori kaasnevate meetmete kujundamisel ja rakendamisel tuleb kohaldada varasematest põllumajandusreformidest saadud olulisi õppetunde (sealhulgas banaani- ja rummusektori kohandamised ning samuti ELi ühise põllumajanduspoliitika reform);

Sooline mõõde

24. avaldab kahetsust selle üle, et senini ei ole välja töötatud ühtegi konkreetset positiivset meedet naiste ja tüdrukute õiguste kaitsmiseks ja edendamiseks vastavalt Cotonou lepingu artiklile 31, ja et majanduspartnerluslepinguid käsitlevate läbirääkimiste protsessis ei ole toimunud mingit soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist; kutsub seepärast Euroopa Komisjoni üles viima läbi läbirääkimiste ajal ja pärast läbirääkimiste järelduste tegemist süstemaatilise analüüsi majanduspartnerluslepingute sotsiaalse mõju kohta kõige haavatavamatele inimrühmadele;

Järeldused

25. on nõus korraldama parlamentaarse ühisassamblee järelevalvet, et jälgida majanduspartnerluslepingu rakendamise mõju kaubandusele ja arengule ning see läbi vaadata, et parandada arengupoliitika sidusust ja kujundada mehhanismid, mis tagavad aruandekohustuse ja korrapärase aruandluse majanduspartnerluslepingute panuse kohta võrdsesse ja säästvasse arengusse;
  26. järeldab, et parlamentaarne ühisassamblee jätkab tööd tagamaks, et ükski uus kaubanduse raamistik ei jätaks ühtegi riiki halvemasse olukorda, ja lisaks sellele, et uus kaubanduskord edendaks jõukust ja säästvat arengut kõikides AKV riikides.
-